

**Tabellenboek Onderwijsmeter
1999-2008**

© AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN.

- Niets uit dit tabellenboek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Voor nadere toelichtingen en/of verzoeken om exemplaren van dit tabellenboek kunt u zich wenden tot het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Inhoudsopgave

1.	<u>LEESWIJZER</u>	<u>1</u>
1.1.	INLEIDING	1
1.2.	STEEKPROEFKADER EN STEEKPROEF	1
1.3.	METHODE VAN DATAVERZAMELING	3
1.3.1.	Hybride design	3
1.3.2.	Trendbreuk 2003	3
1.4.	GEBRUIKTE AFKORTINGEN	3
2.	<u>ALGEMEEN BEELD ONDERWIJS</u>	<u>4</u>
2.1.	BELANG VAN ONDERWIJS	4
2.1.1.	Ook zonder diploma's kun je het ver brengen in de maatschappij & bereidheid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs	4
2.1.2.	Mate waarin men op de hoogte is van het onderwijs	5
2.2.	BEOORDELING VAN HET ONDERWIJS	5
2.2.1.	Rapportcijfers kwaliteit onderwijs	5
2.2.2.	Rapportcijfers kwaliteit leraren	6
2.2.3.	Welke kant gaat het op met het onderwijs	6
2.2.4.	Succesfactoren (spontaan genoemd)	7
2.2.5.	Zorgpunten Nederlanders (spontaan genoemd)	9
2.3.	AANDACHT VOOR PROGRAMMAONDERDELEN	14
2.4.	GROTE EN KLEINE SCHOLEN	18
3.	<u>OUDERS OVER DE SCHOOL VAN HUN KIND</u>	<u>19</u>
3.1.	BETROKKENHEID VAN OUDERS	19
3.1.1.	Mate waarin ouders op de hoogte zijn	19
3.1.2.	Betrokkenheid bij de school van het kind	20
3.2.	KWALITEIT EN INHOUD VAN HET ONDERWIJS VAN HET KIND	22
3.2.1.	Rapportcijfer kwaliteit onderwijs kind	22
3.2.2.	Succesfactoren (spontaan genoemd)	23
3.2.3.	Zorgpunten voor ouders (spontaan genoemd)	24
3.2.4.	Beoordeling zorgpunten (geholpen genoemd)	29

Tabellenboek Onderwijsmeter 1999-2008

3.3.	TEVREDENHEID OVER AANDACHTSGEBIEDEN VAN DE SCHOOL	31
3.3.1.	Aandacht voor verschillende aspecten van de school.....	31
3.4.	AANDACHT VOOR PROGRAMMAONDERDELEN	38
3.5.	ORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS	41
3.5.1.	Lesuitval.....	41
3.5.2.	Onderwijsondersteunend personeel	43
3.5.3.	Omvang van de school van het kind	43
3.5.4.	Verhouding allochtonen autochtonen.....	44
4.	<u>HET LERAARSCHAP .....</u>	<u>45</u>
4.1.	BEOORDELING EN WAARDERING VOOR HET BEROEP VAN LERAAR	45
4.1.1.	Waardering voor het beroep van leraar.....	45
4.1.2.	Overwegen zelf leraar te worden	47
4.2.	BEOORDELING VAN LERAREN	49
4.2.1.	Leraren kind	49
5.	<u>BEROEPSONDERWIJS EN HOGER ONDERWIJS .....</u>	<u>50</u>
5.1.	VOORBEREIDEND MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS (VMBO)	50
5.1.1.	Mening over het VMBO.....	50
5.1.2.	Spontane associaties bij de naam VMBO	51
5.2.	MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS.....	53
5.2.1.	Mening over (vervolg)opleidingen	53
5.2.2.	De prestatiebeurs in het MBO	55
5.2.3.	Aandeel Nederlanders met een beroepsopleiding	56
5.2.4.	Voorkeur voor vooropleiding voor MBO	57
5.3.	HOGER ONDERWIJS	58
5.3.1.	Mening over het hoger onderwijs	58
	Aandeel Nederlanders met een opleiding in het hoger onderwijs	59
5.3.2.	Voorkeur voor vooropleiding voor hoger beroepsonderwijs	59
5.3.3.	Vormgeving loopbaan	60
6.	<u>VERANTWOORDELIJKHEDEN EN AUTONOMIE .....</u>	<u>61</u>
6.1.	VERANTWOORDELIJKHEDEN	61
6.2.	AUTONOMIE	67

7.	<u>ACTUELE ONDERWERPEN.....</u>	<u>69</u>
7.1.	VEILIGHEIDSBELEID	69
7.2.	BIJZONDERE SCHOLEN	70
7.3.	ZWARTE SCHOLEN	71
7.4.	BUITENSCHOOLSE OPVANG	73
7.5.	CRITERIA SCHOOLKEUZE	74
7.6.	OUDERBETROKKENHEID	75
7.7.	ONDERWIJSTIJD	76
7.8.	BEOORDELING KWALITEIT LERAREN/DOCENTEN	77
7.9.	PERSONEELSBELEID LERAREN	80
	7.9.1. Maatregelen om het tekort aan leraren tegen te gaan	81
	7.9.2. Maatregelen om de kwaliteit van leraren te verbeteren.....	82
7.10.	STUDIEFINANCIERING.....	83
7.11.	KWALITEITSNIVEAUS EN PRESTATIEAFSPRAKEN	83
7.12.	STUDIEHOUDING STUDENTEN.....	84
7.13.	CONCURRENTIEPOSITIE VAN DE NEDERLANDSE ECONOMIE	85
7.14.	AANTAL MANAGERS IN HET ONDERWIJS	85
7.15.	KWALIFICATIEPLICHT	86
7.16.	GRATIS SCHOOLBOEKEN	87
7.17.	CONTINUUROOSTER	87
7.18.	MAATSCHAPPELIJKE STAGE	87
7.19.	TAAL.....	88
8.	<u>MEDIAGEBRUIK.....</u>	<u>90</u>
9.	<u>ACHTERGRONDKENMERKEN.....</u>	<u>92</u>

1. Leeswijzer

1.1. Inleiding

Vanaf 1999 wordt jaarlijks, in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het onderzoek *de Onderwijsmeter* uitgevoerd. De Onderwijsmeter heeft als doel het peilen van meningen van Nederlanders over onderwijs in Nederland. Het onderzoek kent als doelgroepen (een representatieve groep) Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. De Onderwijsmeter is dit jaar uitgevoerd door TNS NIPO. Dit tabellenboek bevat de cijfermatige resultaten van de Onderwijsmeter in de periode 1999-2008.

De rapportage van de Onderwijsmeter 2008 vindt u op de website van het ministerie van OCW:
<link invoegen>

1.2. Steekproefkader en steekproef

De respondenten zijn afkomstig uit de TNS NIPObase. In deze database zitten ruim 200.000 personen die zich bereid hebben verklaard met enige regelmaat deel te nemen aan onderzoek van TNS NIPO, via verschillende methoden. De steekproef voor de Onderwijsmeter bestaat enerzijds uit burgers en anderzijds uit ouders. Burgers worden ondervraagd over het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs in het algemeen. De groep burgers is een representatieve groep op basis van enkele achtergrondkenmerken en bevat logischerwijs ook mensen met kinderen in een van deze onderwijstypen. De groep ouders bestaat uit ouders met kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Ouders hebben hoofdzakelijk vragen beantwoord over het onderwijs dat hun kind volgt. Tot slot is dit jaar ook een aantal leerlingen uit het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs ondervraagd.

De steekproef van de Onderwijsmeter is door de jaren heen enkele malen gewijzigd. Tabellen 1 en 2 geven een overzicht van de steekproefsamenstelling in de periode 1999-2008.

Tabel 1. Steekproeven 1999-2002

aantal				
	1999	2000	2001	2002
Nederlanders over het basisonderwijs	441	830	405	407
Nederlanders over het voortgezet onderwijs	463		400	398
Ouders met kinderen in het basisonderwijs	425	407	400	421
Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs	373	403	402	403
Totaal	1.702	1.640	1.607	1.629

Tabel 2. Steekproeven 2003-2008

aantal					
	2003	265	2005	2007	2008
Nederlanders over het basisonderwijs	248	249	254	265	299
Nederlanders over het voortgezet onderwijs	245	228	251	284	311
Nederlanders over het middelbaar beroepsonderwijs	-	297	246	279	290
Nederlanders over het hoger onderwijs	-	288	231	253	302
Ouders over het basisonderwijs	465	402	529	478	392
Ouders over het voortgezet onderwijs	473	417	548	458	384
Ouders over het middelbaar beroepsonderwijs	189	273	-	-	-
Totaal	1.620	2.154	2.059	2.017	1.978

1.3. Methode van dataverzameling

1.3.1. *Hybride design*

Vanaf 1999 is het veldwerk voor de Onderwijsmeter door middel van telefonische enquêtes uitgevoerd. Vanwege de aard en lengte van de vragenlijst is in 2003 besloten over te stappen op een 'hybride design'. Dit is een onderzoeksopzet waarin meerdere veldwerkmethodes worden gecombineerd.

1.3.2. *Trendbreuk 2003*

Veranderingen in het steekproefkader en de methode van dataverzameling kunnen gevolgen hebben voor de uitkomsten van longitudinaal onderzoek; er kan een trendbreuk optreden. In de Onderwijsmeter 2003 is overgestapt van een 'verse steekproef' naar een 'panel' (De Onderzoek Groep van MarketResponse, en vanaf 2008 de TNS NIPOBase) en is de methode van dataverzameling gewijzigd van telefonisch onderzoek naar het 'hybride design' (zoals beschreven in paragraaf 1.3.1). Om te kunnen bepalen of er sprake was van een trendbreuk, is in 2003 een 'split-run testdesign' (schaduwonderzoek) uitgevoerd volgens de 'oude', telefonische veldwerkmethode. Dit schaduwonderzoek liet zien dat er in een deel van de resultaten van 2003 sprake was van een trendbreuk ten opzichte van 2002. Er trad echter geen systematische afwijking op, waardoor het toepassen van een generieke correctiefactor niet mogelijk was. In het tabellenboek is, daar waar deze trendbreuk destijds optrad, dit middels een voetnoot aangegeven, zodat resultaten juist kunnen worden geïnterpreteerd.

1.4. Gebruikte afkortingen

PO	Primair onderwijs
VO	Voortgezet onderwijs
VMBO	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
HAVO	Hoger algemeen voortgezet onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HO	Hoger onderwijs
WO	Wetenschappelijk onderwijs
Gem.	Gemiddeld

2. Algemeen beeld onderwijs

2.1. Belang van onderwijs

++:	Helemaal mee eens	+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	--:	Helemaal mee oneens
+	Mee eens	-:	Mee oneens	?:	Weet niet/geen mening

2.1.1. Ook zonder diploma's kun je het ver brengen in de maatschappij & bereidheid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs

% Nederlanders	Ook zonder diploma's kun je het in de maatschappij ver brengen						Ik ben bereid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
1999	7	30	10	44	9	0	6	56	14	21	3	1
2000	8	29	11	44	8	1	6	46	11	30	5	1
2001	4	34	10	45	7	0	5	53	14	24	4	0
2002	9	34	6	40	11	0	7	46	14	29	3	0
2003 ¹	7	26	19	32	15	1	6	32	31	22	6	2
2004	6	27	19	32	15	1	3	26	28	31	10	2
2005	7	26	17	31	17	2	5	24	25	27	14	3
2006	5	20	18	30	23	4	9*	22	28	22	15*	5
2007	7	20	20	30	18	5	8	21	28	25	13	6
2008	6	20	19	32	22	1	6	16	27	28	19	4

* In de onderwijsmeter 2006 zijn abusievelijk de verkeerde getallen opgenomen

¹ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de afname van 2003 t.o.v. 2002.

2.1.2. Mate waarin men op de hoogte is van het onderwijs

Bent u op de hoogte van wat kinderen leren op school?

++:	Zeer goed op de hoogte	+/-:	Redelijk op de hoogte
+	Goed op de hoogte	-:	Niet of nauwelijks op de hoogte

% Nederlanders	PO				VO				MBO				HO			
	++	+	+/-	-	++	+	+/-	-	++	+	+/-	-	++	+	+/-	-
1999	7	14	34	45	7	23	36	33	-	-	-	-	-	-	-	-
2000	8	19	34	40	6	25	38	32	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	5	16	38	42	5	20	41	34	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	6	20	33	41	7	20	38	35	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	10	23	40	27	5	20	51	24	-	-	-	-	-	-	-	-
2004	8	24	44	24	6	21	51	22	3	19	47	30	6	17	35	41
2005	10	22	39	29	6	17	42	35	3	18	49	30	3	17	42	38
2006	5	19	35	41	5	11	44	40	6	11	37	46	5	14	36	46
2007	7	17	34	42	2	15	41	42	2	9	37	52	1	14	32	52
2008	3	19	43	35	1	14	48	37	1	13	42	44	4	13	36	48

2.2. Beoordeling van het onderwijs

2.2.1. Rapportcijfers kwaliteit onderwijs

Gemiddelde	Nederlanders2007									
	1999	6,6	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kwaliteit van het Nederlandse PO in het algemeen	6,8	6,9	6,8	6,8	6,8	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
Kwaliteit van het Nederlandse VO in het algemeen	6,8	6,9	6,6	6,6	6,5	6,5	6,5	6,4	6,2	6,3
Kwaliteit van het VMBO in het algemeen	-	-	-	-	-	-	6,2	6,1	5,8	5,9
Kwaliteit van het MBO in het algemeen	-	-	-	-	-	6,4	6,3	6,3	6,1	6,3
Kwaliteit van het HBO in het algemeen	-	-	-	-	-	6,6	6,6	6,5	6,3	6,6
Kwaliteit van het WO in het algemeen	-	-	-	-	-	6,8	6,7	6,7	6,6	6,8

2.2.2. Rapportcijfers kwaliteit leraren

Gemiddelde	Nederlanders2007									
	1999	6,6	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het PO	6,8	7,0	7,0	6,9	6,8	6,6	6,8	6,7	6,6	6,6
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het VO	6,8	6,9	6,6	6,6	6,4	6,6	6,4	6,5	6,2	6,4
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het VMBO	-	-	-	-	-	-	6,4	6,5	6,1	6,2
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het MBO	-	-	-	-	-	6,6	6,5	6,5	6,3	6,4
De kwaliteit van docenten in het HBO	-	-	-	-	-	6,4	6,6	6,6	6,2	6,5
De kwaliteit van docenten in het WO	-	-	-	-	-	6,7	6,7	6,6	6,6	6,7

2.2.3. Welke kant gaat het op met het onderwijs

Wat zegt uw gevoel: gaat het de laatste tijd met het onderwijs in Nederland de goede kant op, de verkeerde kant op, of zit het er tussenin?

%	Nederlanders							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De goede kant op	23	15	15	12	12	13	10	13
De verkeerde kant op	50	32	27	40	38	33	38	32
Zit er tussenin	18	49	56	47	48	51	50	55
Geen antwoord	8	4	2	2	1	3	3	0

2.2.4. Succesfactoren (spontaan genoemd)

Wat is volgens u momenteel goed in het basisonderwijs/ voortgezet onderwijs/ middelbaar beroepsonderwijs/ hoger onderwijs?

% Nederlanders	2005			2006				2007				2008				
	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO	HO	HO	PO	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO	HO
Individuele aandacht en begeleiding (O.a. persoonlijke omstandigheden en vorderingen, onderwijs op maat/ afgestemd op individu)	17	5	7	4	17	8	5	2	7	4	1	2	10	4	4	3
Vaardigheden (Zelfstandigheid, je kunnen uiten, zelfontplooiing, plannen enz.)	11	13	4	5	13	15	8	10	6	5	2	4	8	8	6	6
Opleidingsaanbod (Kunnen kiezen tussen verschillende scholen opleidingen en aansluiting van niveaus/ opleidingen op elkaar)	3	6	8	7	4	11	9	8	3	3	4	4	1	8	5	5
Praktijkgerichtheid/ vorming (Stages, aandacht voor ambachten en vakken)	2	5	17	8	1	7	9	10	1	2	5	3	0	2	13	5
Kwaliteit van leraren (Kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten)	7	4	6	6	5	3	2	1	0	2	2	0	3	3	1	0
Vakinhoud (Vakkenpakket, ICT, gym enz., HO: Inhoud colleges, vakken, ECT enz.)	7	5	4	4	7	6	3	6	1	2	1	3	7	5	2	4
Aandacht voor waarden en normen (Verdraagzaamheid, respect, aandacht voor multiculturele samenleving)	6	1	1	0	7	5	4	3	2	1	1	0	2	0	1	0
Ouderbetrokkenheid (Aandacht en tijd voor ouders)	2	1	1	0	3	2	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Omgang met leerlingen met leerproblemen en achterstanden (Achterstandsleerlingen, rugzakleerlingen, gehandicapte leerlingen enz.)	2	1	0	0	9	3	4	3	1	0	0	0	5	2	2	0
Plezier (Met plezier naar school gaan, lol erin hebben enz.)	3	1	1	1	6	3	3	2	1	1	2	0	1	1	0	0

Vervolg %	2005			2006				2007				2008				
	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO	HO	HO	PO	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO	HO
Lesmethodes zijn goed ontwikkeld	1	0	1	1	5	2	3	2	3	2	1	2	5	4	4	6
Groepsgevoel/ groepsontwikkeling/ samenwerken	1	1	1	1	2	1	3	5	2	1	0	0	4	2	0	2
Kleinere Klassen/ scholen	1	1	0	0	4	1	2	1	1	0	0	1	1	3	1	1
Kwaliteit van het onderwijs/ goede kwaliteit	0	1	1	1	6	3	1	7	3	1	1	2	0	2	1	7
Modern/ onderwijs gaat met tijd mee	1	1	2	0	2	2	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Spijbelen/ discipline	0	0	0	1	3	4	5	0	0	0	0	0	1	3	1	1
Aandacht voor pestbeleid	2	0	0	0	5	2	3	2	0	1	0	0	1	0	0	0
Vrijheid van onderwijs (toegankelijkheid van het onderwijs voor iedereen)	-	-	-	-	4	3	4	4	0	0	2	0	0	1	0	6
Moderne leermaterialen/ omgaan met moderne technieken/ computers	-	-	-	-	7	10	4	4	0	0	0	0	3	2	2	1
Anders	14	13	16	26	34	25	35	35	10	13	13	12	10	13	9	15
Weet niet/ geen mening	39	52	44	43	39	39	46	48	68	66	70	72	22	28	37	31

2.2.5. Zorgpunten Nederlanders (spontaan genoemd)

Wat is volgens u het grootste probleem waarmee het basisonderwijs/ voortgezet onderwijs/ middelbaar beroepsonderwijs momenteel wordt geconfronteerd?

%	Nederlanders PO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	11	12	10	6	6
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind Vanaf 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	13	13	8	11	20	9	6	7	3	1
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris Vanaf 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	6	4	12	7	8	8	6	6	4	6
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren Vanaf 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	21	31	38	38	27	11	5	4	5	15
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg Vanaf 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	22	13	12	17	10	19	19	16	3	3
Overdracht normen en waarden Vanaf 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	8	8	14	5	2
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd Vanaf 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	6	2	4	4	4	4	4	4	5	6
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen Vanaf 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	6	3	3	4	8	3	3	7	1	2

Vervolg %	Nederlanders PO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie Vanaf 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	5	10	5	4	8	7	11	13	6	-
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school Vanaf 2004: toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	1	1	1	1	2	4	4	5	1	1
Lesuitval Vanaf 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	1	1	3	1	1
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: almaar nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis Vanaf 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	2	2	3	4	1	1	2	3	3	2
De omvang van de school	1	1	0	1	1	0	0	2	2	0
Kosten van het onderwijs voor ouders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	1	0	0	0	0
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	0	0	1	0	0
De werkdruk voor leraren	-	-	-	-	-	-	1	5	3	0
Organisatie van het onderwijs	-	-	-	-	-	-	-	4	2	3
Ander probleem	4	7	10	3	13	15	28	37	16	12
Weet niet/ geen mening	11	15	3	7	12	18	20	22	51	10

%	Nederlanders VO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	5	3	3	2	2
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind Vanaf 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	7	5	4	7	9	9	4	6	6	2
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris Vanaf 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	7	7	8	5	6	4	5	3	2	1
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren Vanaf 2004: lerarentekort	18	24	33	29	23	12	2	5	6	13
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg Vanaf 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	27	20	18	25	16	28	20	18	4	2
Overdracht normen en waarden Vanaf 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	7	6	13	3	-
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd Vanaf 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	4	3	5	4	8	5	6	3	5	4
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen Vanaf 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	8	5	6	4	8	4	2	6	6	3
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie Vanaf 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	2	2	1	2	3	1	1	4	2	-
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school Vanaf 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	2	2	0	1	2	10	14	6	1	2

Vervolg %	Nederlanders VO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lesuitval Vanaf 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	6	1	7	8	6
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: almaar nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag Vanaf 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	6	9	8	11	6	3	1	7	9	4
De omvang van de school	0	1	2	3	2	5	8	5	1	2
Kosten van het onderwijs voor ouders	2	1	0	0	0	1	0	1	0	0
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	2	1	3	2	1
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	1	0	0	0	0
De werkdruk voor leraren	-	-	-	-	-	-	2	3	1	-
Organisatie van het onderwijs	-	-	-	-	-	-	-	4	2	0
Ander probleem	4	6	11	2	12	11	30	39	17	10
Weet niet/ geen mening	12	17	4	6	21	13	23	24	44	11

%	Nederlanders MBO					Nederlanders HO				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
De grootte van de klassen	3	2	1	1	1	1	0	1	2	0
Onvoldoende individuele aandacht Gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	6	3	3	3	1	5	2	2	4	2
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs	6	5	3	1	1	8	9	6	3	7
Tekort aan personeel Lerarentekort	5	3	6	4	13	1	3	2	4	11
(Normen en waarden en) gedragsproblemen Gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	13	20	15	5	1	8	4	11	1	1
Overdracht normen en waarden Opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandacht-gebied op school	8	5	5	1	0	0	1	5	1	0
Kwaliteit van leraren Kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	3	5	7	5	2	1	4	4	5	10
Kwaliteit onderwijs Hoeveelheid en inhoud van de lesstof	2	5	6	2	2	2	6	6	5	6
Aantal allochtonen Door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	1	4	4	2	0	0	1	2	2	0
Veiligheid Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	5	3	8	4	2	2	1	4	1	1
Lesuitval Te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	2	2	5	6	5	1	2	2	8	2
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs Studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	1	0	5	5	1	0	0	3	5	1
De omvang van de school	3	2	2	1	0	1	1	4	1	1
Kosten van het onderwijs voor ouders	1	0	1	0	0	6	2	1	0	0
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	7	9	4	5	7	13	8	2	4	6
Hoogte van het collegegeld	0	0	0	0	0	2	8	3	1	1
De werkdruk voor leraren	-	1	1	2	-	-	0	2	1	-
Organisatie van het onderwijs	-	-	4	2	0	-	-	5	0	2
Ander probleem	15	26	34	20	8	16	32	26	18	16
Weet niet/ geen mening	38	23	27	50	20	37	32	42	55	18

2.3. Aandacht voor programmaonderdelen

Hieronder staan zaken die scholen kunnen leren aan leerlingen. Kunt u aangeven of hieraan volgens u binnen het huidige onderwijs meer of minder aandacht moet worden geschonken, of dat het goed is zoals het nu gebeurt?

>: meer aandacht √: het is goed zoals het nu gebeurt <: minder aandacht ?: weet niet																				
% Nederlanders PO	Sociale vaardigheden				Waarden en normen				Orde, netheid en discipline				Lezen, schrijven en rekenen				Creativiteit			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	63	32	0	5	77	18	1	5	66	29	1	5	44	49	1	6	41	48	4	7
2001	58	35	0	6	74	20	0	6	69	24	0	6	47	45	0	8	39	51	3	8
2002	64	31	1	4	77	20	1	3	68	27	1	4	44	48	0	7	42	48	3	7
2003	59	32	1	8	68	24	2	6	56	36	3	5	39	54	2	5	20	67	6	7
2004	63	32	0	5	75	21	0	3	57	37	2	4	11	86	0	3	28	58	9	5
2005	61	29	1	9	75	18	0	7	60	31	0	9	40	52	1	8	28	56	4	12
2006	60	29	1	10	72	18	2	8	60	30	2	9	43	41	1	15	32	50	2	17
2007	51	32	2	16	62	20	2	16	53	31	0	16	59	29	0	15	35	43	3	19
2008	53	39	2	5	70	24	2	4	62	32	2	4	58	39	0	5	22	62	8	8
% Nederlanders PO	Computers en informatietechnologie				Studie- en beroepskeuze				Persoonlijke ontwikkeling				Nederlandse geschiedenis en democratie				Culturele vorming			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	55	35	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	47	40	3	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	39	51	4	7	42	39	5	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	35	52	6	7	41	40	6	13	55	37	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
2004	27	62	5	6	38	47	6	10	57	33	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	23	64	3	10	36	47	5	12	62	28	0	9	31	49	7	13	-	-	-	-
2006	22	56	8	15	35	37	10	18	57	28	2	14	34	48	6	12	-	-	-	-
2007	28	46	5	21	31	39	5	25	51	29	2	19	31	46	5	18	27	46	7	20
2008	19	65	6	10	36	44	7	12	50	40	2	8	31	51	5	12	21	54	11	14

% Nederlanders VO	Sociale vaardigheden				Waarden en normen				Orde, netheid en discipline				Feitenkennis				Hoe je dingen opzoekt en zelf nieuwe kennis verwerft			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	71	24	1	4	76	18	1	5	72	73	2	3	39	45	6	10	47	46	1	7
2001	68	25	1	7	75	20	1	4	72	24	1	4	45	39	4	12	45	43	2	10
2002	67	24	2	7	80	16	1	3	71	23	1	4	49	39	3	9	45	45	1	9
2003	68	25	1	6	79	18	-	3	70	25	1	4	39	49	4	8	38	52	3	7
2004	71	24	1	5	78	17	1	4	65	29	1	5	28	55	7	10	40	50	1	10
2005	63	25	1	11	70	19	2	10	69	20	1	10	46	38	5	11	43	44	3	10
2006	58	29	2	12	74	15	2	8	75	15	1	9	47	36	4	13	35	51	3	11
2007	50	26	3	20	67	14	2	17	61	20	-	19	39	32	6	24	36	38	6	20
2008	60	30	2	7	75	17	1	7	72	18	4	7	44	39	5	12	31	54	5	10

% Nederlanders VO	Zelfstandig kunnen werken				Computers en informatietechnologie				Studie- en beroepskeuze				Persoonlijke ontwikkeling				Nederlandse geschiedenis en democratie			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	54	37	2	7	50	37	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	50	37	6	7	49	39	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	52	37	5	6	37	51	4	8	49	40	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	40	51	3	6	30	55	6	9	47	42	2	9	72	22	1	5	-	-	-	-
2004	47	43	3	7	25	64	4	7	44	46	2	7	71	22	1	7	-	-	-	-
2005	43	42	3	12	27	56	4	13	41	39	3	17	68	21	0	9	43	38	4	15
2006	40	34	7	19	19	54	7	20	46	33	1	21	49	28	3	20	37	36	5	22
2007	37	37	8	18	15	57	10	18	47	31	1	21	54	26	2	18	40	39	5	19
2008	40	46	4	9	21	64	5	9	43	44	3	10	58	29	5	9	36	47	7	10

% Nederlanders VO	Culturele vorming			
	>	√	<	?
2007	25	44	9	22
2008	25	50	14	11

% Nederlanders MBO	Sociale vaardigheden				Waarden en normen				Orde, netheid en discipline				Computers en informatietechnologie				Vakbekwaamheid			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2004	73	20	0	7	79	18	1	3	70	23	1	6	27	58	7	8	51	41	0	8
2005	73	19	1	8	76	16	1	7	59	28	1	12	23	62	5	11	63	28	1	9
2006	69	15	1	15	72	13	1	14	63	17	3	17	17	58	6	19	50	30	0	21
2007	66	17	1	16	72	12	1	16	66	14	3	17	24	51	8	17	47	32	0	20
2008	63	20	4	13	76	12	2	11	66	19	1	14	26	52	4	18	55	27	1	17

% Nederlanders MBO	Theoretische kennis				Beroepspraktijk				Maatschappelijke betrokkenheid				Internationale oriëntatie				Ondernemersvaardigheden			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2004	23	59	8	10	58	32	0	9	57	32	0	11	29	44	7	20	-	-	-	-
2005	24	53	12	12	57	29	1	12	53	29	2	16	39	35	9	17	27	45	4	24
2006	28	44	6	22	43	32	1	24	44	30	3	23	33	31	8	27	25	44	5	27
2007	40	34	7	20	50	30	1	18	54	24	3	19	25	35	9	31	32	38	3	27
2008	34	41	6	19	52	30	2	16	51	29	2	18	26	37	9	28	33	40	3	24

% Nederlan- ders HO	Sociale vaardigheden				Orde, netheid en discipline				Computers en informatietechnologie				Vakbekwaamheid				Theoretische kennis			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2004	66	20	3	11	64	22	4	10	24	60	2	13	57	30	1	12	28	53	7	12
2005	58	28	0	14	58	22	3	16	27	51	5	17	50	30	2	18	33	44	8	15
2006	50	26	1	23	56	21	2	21	20	50	5	26	58	25	0	9	36	40	2	22
2007	55	17	3	25	53	22	3	22	16	53	6	25	55	20	2	22	28	41	7	24
2008	52	31	3	14	57	25	4	14	15	62	4	20	54	30	1	16	34	43	4	18

% Nederlan- ders HO	Beroepspraktijk				Maatschappelijke betrokkenheid				Internationale oriëntatie				Ondernemerschap (HO)			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2004	52	34	1	13	56	29	1	13	23	48	3	25	-	-	-	-
2005	52	29	1	18	42	39	5	15	29	44	6	21	27	52	5	17
2006	43	31	1	25	41	32	2	25	24	40	4	32	27	41	3	29
2007	54	20	2	23	47	22	3	28	29	37	4	29	29	39	4	28
2008	55	27	1	17	46	32	3	18	21	48	8	23	25	45	4	26

2.4. Grote en kleine scholen

Wat denkt u dat in het algemeen beter is: grote scholen of kleine scholen, of maakt het niet uit?

	% Nederlanders PO						% Nederlanders VO			
	Kleine scholen	Maakt niet uit	Grote scholen	Weet niet			Kleine scholen	Maakt niet uit	Grote scholen	Weet niet
1999	77	18	4	2		1999	78	16	4	2
2000	72	23	5	2		2000	76	18	4	3
2001	77	18	4	1		2001	71	23	4	3
2002	79	17	3	1		2002	75	20	3	2
2003	78	15	2	5		2003	73	18	3	6
2004	80	14	1	5		2004	75	18	2	6
2005	75	15	4	6		2005	78	15	3	4
2006	76	17	3	5		2006	77	13	3	6
2007	70	26	1	4		2007	65	27	3	4
2008	74	20	4	2		2008	80	13	1	6

3. Ouders over de school van hun kind

3.1. Betrokkenheid van ouders

3.1.1. Mate waarin ouders op de hoogte zijn

Bent u op de hoogte van wat kinderen leren op school?

% Ouders PO	Zeer goed op de hoogte	Goed op de hoogte	Redelijk op de hoogte	Niet of nauwelijks		% Ouders VO	Zeer goed op de hoogte	Goed op de hoogte	Redelijk op de hoogte	Niet of nauwelijks
2000	17	41	38	4		2000	10	38	45	7
2001	12	43	41	4		2001	9	38	46	7
2002	19	42	33	6		2002	15	42	40	4
2003	13	61	26	0		2003	8	42	45	4
2004	14	56	30	1		2004	8	45	43	4
2005	18	55	26	1		2005	7	41	46	5
2006	15	53	31	1		2006	8	44	43	5
2007	16	52	30	2		2007	7	40	47	6
2008	14	46	35	5		2008	7	31	55	8

% Ouders MBO*		
	2003	2004
Zeer goed op de hoogte	5	3
Goed op de hoogte	30	31
Redelijk op de hoogte	54	60
Niet of nauwelijks	11	6

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.1.2. Betrokkenheid bij de school van het kind

++:	Helemaal mee eens	+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	--:	Helemaal mee oneens
+	Mee eens	-:	Mee oneens	?:	Weet niet/geen mening

% Ouders		PO						VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
De school van mijn kind informeert mij als ouder voldoende over de algemene gang van zaken op school	2003	19	63	9	7	1	1	14	63	10	9	3	-
	2004	23	64	8	4	1	0	17	58	14	8	1	1
	2005	21	62	11	5	1	0	22	62	10	4	2	1
	2006	20	64	9	5	1	1	20	64	6	6	2	2
	2007	27	57	10	6	0	0	18	60	14	5	2	0
	2008	15	61	15	7	2	0	16	49	22	9	3	2
De schoolleiding (PO)/ directie (VO) doet zijn best om mij als ouder bij de school te betrekken	2003	19	59	16	5	1	1	12	42	25	14	5	1
	2004	21	56	16	6	1	0	11	48	27	10	3	1
	2005	20	57	15	6	1	1	13	51	22	9	5	1
	2006	22	55	15	5	1	2	10	54	23	8	2	3
	2007	26	50	16	5	1	1	12	49	23	10	5	1
	2008	16	52	22	8	2	0	13	48	24	8	4	2
De school van mijn kind informeert mij voldoende over mijn rechten en plichten als ouder en die van mijn kind als leerling	2004	15	52	20	10	1	1	13	52	22	8	3	2
	2005	11	49	28	8	1	2	14	41	29	10	4	1
	2006	11	53	20	10	2	4	13	49	21	12	2	3
	2007	18	48	22	8	1	3	11	51	21	11	4	2
	2008	8	43	29	15	3	1	10	47	27	8	3	4
Ik kan op de school van mijn kind voldoende invloed uitoefenen op de gang van zaken	2003	7	42	32	15	2	2	2	27	35	18	9	8
	2004	8	39	35	11	4	4	4	25	39	20	6	7
	2005	7	42	33	11	2	5	5	21	44	17	6	6
	2006	8	39	32	12	4	4	6	28	38	18	5	6
	2007	13	37	30	10	4	5	4	32	34	18	5	8
	2008	9	33	35	14	5	3	7	26	35	18	5	8

Ik weet waar ik op de school van mijn kind met klachten terecht kan	2004	28	63	5	2	1	0	25	67	4	2	2	1
	2005	28	60	5	5	0	1	17	60	13	6	3	1
	2006	31	59	3	4	1	1	15	61	15	7	2	1
	2007	32	54	5	5	2	1	18	64	8	6	3	1
	2008	25	60	9	4	2	0	17	65	9	4	1	3

% Ouders MBO*	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
De schooldirectie doet zijn best om mij als ouder bij de school te betrekken	9	25	29	20	13	4	4	25	31	20	19	1
De school van mijn kind informeert mij als ouder voldoende over de gang van zaken op school	12	35	18	16	15	4	7	40	18	19	16	1

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.2. Kwaliteit en inhoud van het onderwijs van het kind

3.2.1. Rapportcijfer kwaliteit onderwijs kind

Gemiddelde Ouders		PO	VO	VMBO*	MBO**
De kwaliteit van de school van uw kind	1999	7,5	7,3	-	-
	2000	7,6	7,4	-	-
	2001	7,5	7,3	-	-
	2002	7,5	7,3	-	-
	2003	7,6	7,3	7,1	6,8
	2004	7,6	7,4	7,3	6,8
	2005	7,7	7,3	7,0	-
	2006	7,6	7,5	7,4	-
	2007	7,8	7,4	7,3	-
	2008	7,5	7,3	7,4	-

* Voor het eerst voorgelegd in 2003 (t/m 2007)

** Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.2.2. Succesfactoren (spontaan genoemd)

Wat is volgens u momenteel goed in het basisonderwijs/ voortgezet onderwijs?

% Ouders	2005		2006		2007		2008	
	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO
Individuele aandacht en begeleiding (O.a. persoonlijke omstandigheden en vorderingen, onderwijs op maat/ afgestemd op individu)	26	18	28	17	22	12	22	11
Vaardigheden (Zelfstandigheid, je kunnen uiten, zelfontplooiing, plannen enz.)	11	18	9	16	5	9	7	7
Opleidingsaanbod (Kunnen kiezen tussen verschillende scholen opleidingen en aansluiting van niveaus/ opleidingen op elkaar)	2	7	1	4	2	2	0	2
Praktijkgerichtheid/ vorming (Stages, aandacht voor ambachten en vakken)	1	4	1	4	2	3	0	1
Kwaliteit van leraren (Kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten)	6	3	4	4	3	2	2	3
Vakinhoud (Vakkenpakket, ICT, gym enz.)	5	4	9	5	1	2	3	2
Aandacht voor waarden en normen	8	4	8	5	5	5	2	1
Ouderbetrokkenheid (Aandacht en tijd voor ouders)	5	3	9	8	6	4	5	6
Omgang met leerlingen met leerproblemen en achterstanden (Achterstandsleerlingen, rugzakleerlingen, gehandicapte leerlingen enz.)	4	3	5	4	2	1	4	3
Plezier (Met plezier naar school gaan, lol erin hebben enz.)	4	2	3	3	0	5	2	0
Lesmethodes zijn goed ontwikkeld	3	2	9	3	9	5	9	6
Groepsgevoel/ groepsontwikkeling/ samenwerken	2	2	5	3	1	1	1	1
Kleinere Klassen/ scholen	3	1	3	2	2	0	5	1
Moderne leermaterialen/ omgaan met moderne technieken/ computers	-	-	-	-	0	2	2	0
Kwaliteit van het onderwijs/ goede kwaliteit	2	1	3	3	4	4	2	2
Modern/ onderwijs gaat met tijd mee	2	1	4	2	0	0	0	0
Spijbelen/ discipline	0	3	2	4	0	1	0	4
Aandacht voor pestbeleid	2	0	6	4	2	1	1	0
Niet zoveel lesuitval	-	-	3	2	2	3	3	7
Leerlingen krijgen algemene ontwikkeling mee	-	-	2	3	2	1	1	0
Activiteiten buiten school / extra activiteiten	-	-	2	2	1	2	1	0
Anders	21	17	19	29	15	20	8	13
Weet niet/ geen mening	20	28	22	22	37	42	7	15

3.2.3. Zorgpunten voor ouders (spontaan genoemd)

Wat is volgens u het grootste probleem waarmee het basisonderwijs/ voortgezet onderwijs momenteel wordt geconfronteerd?

%	Ouders PO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	15	16	14	9	15
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind Vanaf 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	24	21	11	16	24	13	13	9	5	3
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris Vanaf 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	9	8	11	8	15	13	12	13	10	10
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren Vanaf 2004: lerarentekort	21	29	42	39	35	10	9	6	9	10
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg Vanaf 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	13	13	8	9	10	10	8	6	2	-
Overdracht normen en waarden Vanaf 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	8	5	2	3	-
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd Vanaf 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	4	2	5	3	7	6	5	3	6	5
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen Vanaf 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	5	5	2	4	4	5	3	4	4	-
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie Vanaf 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	4	7	5	5	4	4	6	4	3	-

Vervolg %	Ouders PO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school Vanaf 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	4	1	2	2	1	2	2	1	2	-
Lesuitval Vanaf 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	2	3	1	3	1
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: alweer nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag Vanaf 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	4	3	2	4	1	1	0	2	1	2
De omvang van de school	2	0	0	3	2	0	1	0	1	2
Kosten van het onderwijs voor ouders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	0	0	0	0	-
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	0	0	0	0	-
De werkdruk voor leraren	-	-	-	-	-	-	4	2	4	1
Organisatie van het onderwijs	-	-	-	-	-	-	-	5	6	3
Aansluiting school en werktijden	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Ander probleem	7	9	9	6	14	16	32	29	20	10
Weet niet/ geen mening	5	2	2	3	6	15	14	24	33	8

%	Ouders VO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	2	4	2	3	1
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind Vanaf 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	4	6	6	10	12	7	6	3	6	1
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris Vanaf 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	5	4	3	4	5	5	3	2	3	2
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren Vanaf 2004: lerarentekort	16	18	34	31	30	9	6	8	9	13
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg Vanaf 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	23	13	12	14	12	12	14	11	5	1
Overdracht normen en waarden Vanaf 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	4	2	2	5	-
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd Vanaf 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	6	6	2	3	10	6	10	4	12	6
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen Vanaf 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	4	6	4	4	4	5	2	8	9	2
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie Vanaf 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	2	3	2	3	1	4	5	4	4	-
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school Vanaf 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	4	6	2	1	3	12	6	3	2	-

Vervolg %	Ouders VO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lesuitval Vanaf 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	8	11	17	14	14
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: almaar nieuwe plannen, 2 ^o fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag Vanaf 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	16	25	22	18	10	9	4	9	13	5
De omvang van de school	4	4	2	4	1	5	8	3	2	4
Kosten van het onderwijs voor ouders	1	1	0	0	2	2	0	1	1	-
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	1	2	1	0	0
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	0	1	1	0	-
De werkdruk voor leraren	-	-	-	-	-	-	2	1	3	2
Organisatie van het onderwijs	-	-	-	-	-	-	-	5	4	1
Ander probleem	9	6	9	5	19	16	33	38	16	7
Weet niet/ geen mening	7	3	2	5	10	13	13	11	24	12

%		Ouders MBO*	
		2003	2004
	De grootte van de klassen	-	1
	Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	10	6
	Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	5	2
	Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort	33	6
	(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	9	8
	Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school	-	2
	Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	14	12
	Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	2	1
	Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	1	2
	Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	2	10
	Lesuitval 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	7
	Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: almaar nieuwe plannen, 2e fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	1	2
	De omvang van de school	3	4
	Kosten van het onderwijs voor ouders	2	2
	Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	5
	Hoogte van het collegegeld	-	0
	Ander probleem	20	23
	Weet niet/ geen mening	15	21

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.2.4. Beoordeling zorgpunten (geholpen genoemd)

Beoordeling zorgpunten basisonderwijs in % ouders dat zich zorgen maakt

% Ouders	PO									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Een tekort aan personeel: er zijn (binnenkort) onvoldoende leraren	78	78	73	82	73	54	48	41	45	45
Gedragsproblemen	73	64	56	67	65	71	55	59	61	58
Kinderen krijgen onvoldoende individuele aandacht	55	48	37	47	48	50	44	44	30	44
Er zijn niet genoeg voorzieningen op school aanwezig, zoals lokalen, leerboeken, computers	47	40	43	38	41	34	34	28	31	20
De omvang van de school (te groot of te klein)	44	34	27	32	33	31	34	27	24	28
Veiligheid op school	37	31	17	23	26	29	26	27	22	22
Kwaliteit onderwijs: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen	34	31	27	37	33	32	27	28	29	37
Kwaliteit leraren: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd	41	31	31	34	33	29	29	29	33	36
De vernieuwingen in het onderwijs	38	31	35	41	42	36	37	40	40	42
Gebruik alcohol en drugs	32	22	12	21	30	27	31	26	20	17
De vraag of de school wel goed wordt onderhouden en schoongemaakt	-	-	44	41	43	35	41	43	38	42
De grootte van de klassen	-	-	-	-	69	62	60	63	48	54
De werkdruk van leraren	-	-	-	-	57	42	52	41	38	37
Lesuitval	-	-	-	-	26	15	16	12	15	16
De kwaliteit van de schoolleiding/ directie	-	-	-	-	25	24	31	28	19	26
De kosten van het onderwijs voor u als ouders	-	-	-	-	25	24	31	24	18	24

Beoordeling zorgpunten voor gezet onderwijs in % ouders dat zich zorgen maakt

% Ouders	VO										MBO*	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2003	2004
Een tekort aan personeel: er zijn (binnenkort) onvoldoende leraren	80	84	79	83	82	64	63	60	69	61	78	65
Gedragsproblemen	78	70	65	75	71	76	71	63	64	51	71	79
Kinderen krijgen onvoldoende individuele aandacht	51	48	48	52	49	49	51	42	43	37	62	60
Er zijn niet genoeg voorzieningen op school aanwezig, zoals lokalen, leerboeken, computers	27	29	28	19	18	19	18	18	17	13	29	30
De omvang van de school (te groot of te klein)	49	45	41	39	35	39	45	32	40	23	37	46
Veiligheid op school	49	45	26	35	35	46	48	38	32	28	38	49
Kwaliteit onderwijs: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen	43	47	46	53	42	41	38	45	53	46	41	48
Kwaliteit leraren: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd	47	47	44	52	42	38	41	39	52	44	49	44
De vernieuwingen in het onderwijs	53	66	65	65	62	62	55	60	63	47	65	58
Gebruik alcohol en drugs	62	55	43	48	51	53	61	53	50	37	56	57
De vraag of de school wel goed wordt onderhouden en schoon-gemaakt	-	-	25	21	18	17	20	20	21	15	18	13
De grootte van de klassen	-	-	-	-	43	44	43	41	45	34	-	-
De werkdruk van leraren	-	-	-	-	65	54	56	58	51	44	29	52
Lesuitval	-	-	-	-	64	57	55	46	56	55	63	58
De kwaliteit van de schoolleiding/ directie	-	-	-	-	47	17	22	17	27	23	61	32
De kosten van het onderwijs voor u als ouders	-	-	-	-	39	71	39	28	60	52	38	79
De werkdruk voor leerlingen	-	-	-	-	25	25	61	56	21	22	12	12

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO

3.3. Tevredenheid over aandachtsgebieden van de school

3.3.1. Aandacht voor verschillende aspecten van de school

+: ja, voldoende
 -: nee, onvoldoende
 ?: weet niet

Hieronder volgt een aantal zaken die mensen belangrijk kunnen vinden op scholen. Kunt u aangeven of de school van uw kind momenteel aan de volgende aspecten wel of niet voldoende aandacht schenkt?

% Ouders PO	Krijgt uw kind wel of niet voldoende persoonlijke aandacht op school?			Voelt uw kind zich wel of niet voldoende veilig op school?			Heeft uw kind wel of niet voldoende gemotiveerde leraren op school?			Gaat uw kind wel of niet met voldoende plezier naar school?			Legt de school van uw kind wel of niet voldoende nadruk op prestaties en cijfers?		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
1999	83	14	3	93	6	1	78	15	7	89	12	8	80	12	8
2000	80	19	1	96	4	0	92	6	2	94	6	0	79	11	10
2001	88	11	1	94	5	1	91	8	2	95	5	0	82	9	9
2002	85	13	2	96	3	1	93	6	1	95	4	1	82	10	8
2003	85	12	3	95	3	1	89	7	5	93	6	-	81	7	12
2004	85	10	4	96	3	2	88	8	4	96	4	-	87	5	9
2005	83	11	6	95	3	2	89	7	4	94	6	1	80	7	13
2006	83	12	6	92	6	2	89	7	4	94	5	1	83	8	9
2007	84	8	9	95	3	2	89	6	5	92	5	3	86	5	9
2008	74	23	2	89	8	3	82	15	3	93	7	1	75	9	16

Vervolg

% Ouders PO	Houdt de school van uw kind wel of niet voldoende toezicht buiten de lesuren (bij pauzes)?			Informeert de school van uw kind u als ouder wel of niet voldoende over de voorde- ringen van uw kind?			Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het tijdig signale- ren van leer- en/of gedragsproblemen?			Besteden leraren op de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan leerlin- gen die extra hulp of begeleiding nodig hebben?			Biedt de school van uw kind wel of niet vol- doende mogelijkheden voor opvang tussen de middag?		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
1999	61	22	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2000	75	19	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	74	21	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	76	19	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	77	15	8	86	13	1	72	18	10	-	-	-	-	-	-
2004	77	15	8	88	10	1	73	19	8	-	-	-	-	-	-
2005	71	16	12	86	13	1	70	18	12	69	15	16	90	7	3
2006	68	19	12	83	16	1	69	19	12	73	17	10	93	3	4
2007	66	18	16	85	13	2	76	11	13	79	11	11	93	4	3
2008	63	25	12	79	20	1	69	21	9	64	26	10	90	7	2

Vervolg

% Ouders PO	Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het tegengaan van pesten via internet of mobiele telefoons?			Heerst er op de school van uw kind wel of niet voldoende rust en orde?			Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende onderhouden? (schilderwerk, reparaties)			Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende schoongemaakt?			Wordt uw kind wel of niet voldoende begeleid in de oriëntatie op vervolgoopleidingen en beroepen?		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
1999	-	-	-	75	15	10	89	9	2	-	-	-	-	-	-
2000	-	-	-	86	13	1	83	16	1	61	33	6	-	-	-
2001	-	-	-	85	12	3	75	24	1	53	43	5	-	-	-
2002	-	-	-	-	-	-	76	21	3	56	39	5	48	14	38
2003	-	-	-	-	-	-	74	21	5	54	37	9	31	12	57
2004	-	-	-	-	-	-	74	20	6	58	34	7	35	11	55
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	44	17	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	38	19	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Vervolg

% Ouders VO	Krijgt uw kind wel of niet voldoende persoonlijke aandacht op school?			Voelt uw kind zich wel of niet voldoende veilig op school?			Heeft uw kind wel of niet voldoende gemotiveerde leraren op school?			Gaat uw kind wel of niet met voldoende plezier naar school?			Legt de school van uw kind wel of niet voldoende nadruk op prestaties en cijfers?		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
1999	83	14	3	93	6	1	78	15	7	89	10	1	80	12	8
2000	77	19	4	95	4	1	75	20	5	87	11	2	83	12	5
2001	76	21	3	96	4	0	74	19	7	89	10	1	85	10	5
2002	74	22	4	92	7	1	74	20	6	87	13	0	83	15	2
2003	74	20	7	90	8	2	65	18	16	87	12	1	79	13	8
2004	80	16	3	93	4	3	77	13	10	88	11	1	85	11	4
2005	69	20	11	91	7	2	67	14	18	79	15	5	80	13	7
2006	73	21	7	88	9	3	68	19	13	82	15	2	81	13	6
2007	71	20	10	95	3	2	63	20	17	88	11	1	84	12	4
2008	72	18	10	91	6	4	63	21	16	83	14	3	75	16	9

Vervolg

% Ouders VO	Houdt de school van uw kind wel of niet voldoende toezicht buiten de lesuren (bij pauzes)?			Wordt uw kind wel of niet voldoende begeleid in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen?			Informeert de school van uw kind u als ouder wel of niet voldoende over de voorde- ringen van uw kind?			Heeft de school van uw kind wel of niet voldoende voorzieningen voor leerlingen om in de pau- ze en tijdens tussenuren bezig te kunnen zijn (kantine, mediatheek, recreatie)?			Wordt uw kind wel of niet voldoende geïn- formeerd door de school over bijvoor- beeld lesuitval, roos- terwijzigingen en toet- sen?		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
1999	61	22	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2000	68	19	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	66	20	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	63	26	11	64	27	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	59	19	22	60	22	19	79	20	1	78	18	5	84	14	2
2004	66	13	20	63	20	17	84	16	1	81	16	3	86	13	1
2005	54	21	25	74	19	7	69	20	11	60	20	20	61	23	16
2006	58	15	28	77	20	3	62	20	18	61	21	18	58	21	21
2007	61	20	20	59	20	21	73	20	7	73	19	7	85	13	2
2008	53	19	28	57	22	21	77	21	2	75	19	7	81	15	5

Vervolg

% Ouders VO	Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het tijdig signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen?			Besteden leraren op de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben?			Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het tegengaan van pesten via internet of mobiele telefoons?			Heerst er op de school van uw kind wel of niet voldoende rust en orde?			Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende onderhouden? (schilderwerk, reparaties)?			Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende schoongemaakt?		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
1999	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	15	10	89	9	2			
2000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	82	12	6	85	8	7	67	11	22
2001	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76	18	6	82	11	7	63	18	19
2002	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84	9	7	67	16	18
2003	64	22	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	8	17	56	15	28
2004	71	17	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	78	8	14	65	12	23
2005	76	14	10	76	15	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	72	20	8	83	13	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	66	20	14	59	24	18	47	17	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	65	21	14	57	28	14	48	15	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-

% Ouders VMBO	2003			2004			2005			2006			2007			2008		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan de voorbereiding op stages en de begeleiding tijdens stages?	21	6	52	53	13	34	25	12	64	39	14	47	50	12	38	-	-	-

% Ouders MBO*	2003			2004		
	+	-	?	+	-	?
Krijgt uw kind wel of niet voldoende persoonlijke aandacht op school?	64	24	12	72	22	6
Voelt uw kind zich wel of niet voldoende veilig op school?	91	3	6	91	4	6
Heeft uw kind wel of niet voldoende gemotiveerde leraren op school?	63	27	10	66	20	13
Gaat uw kind wel of niet met voldoende plezier naar school?	81	17	2	83	14	3
Legt de school van uw kind wel of niet voldoende nadruk op prestaties en cijfers?	68	21	11	70	25	5
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende onderhouden? (schilderwerk, reparaties)	62	10	29	64	10	26
Houdt de school van uw kind wel of niet voldoende toezicht buiten de uren? (bij pauzes)	38	21	41	31	22	46
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende schoongemaakt?	61	11	28	57	12	31
Wordt uw kind wel of niet voldoende begeleid in de oriëntatie op vervolgoopleidingen en beroepen?	59	24	17	61	22	17
Informeert de school van uw kind u als ouder wel of niet voldoende over de vorderingen van uw kind?	55	39	5	51	46	3
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd door de school over bijvoorbeeld lesuitval, roosterwijzigingen, toetsen?	59	33	8	68	28	4
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan de voorbereiding op stages en de begeleiding tijdens stages?	63	23	14	62	23	16
Heeft de school van uw kind wel of niet voldoende voorzieningen voor leerlingen om in de pauze en tijdens tussenuren bezig te kunnen zijn (kantine, mediatheek, recreatie)?	-	-	-	74	16	10
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd over zijn/ haar rechten en plichten?	-	-	-	58	23	19
Is het voor uw kind wel of niet voldoende duidelijk waar hij/ zij op school met klachten terecht kan?	-	-	-	71	18	11
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd over de opzet van het onderwijsprogramma?	-	-	-	71	17	12
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen?	-	-	-	49	26	24

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO

3.4. Aandacht voor programmaonderdelen

>: meer aandacht   √: het is goed zoals het nu gebeurt   <: minder aandacht   ?: weet niet

Hieronder staan zaken die scholen kunnen leren aan leerlingen. Kunt u aangeven of hieraan volgens u binnen het huidige onderwijs meer of minder aandacht moet worden geschonken, of dat het goed is zoals het nu gebeurt?

% Ouders PO	Sociale vaardigheden				Waarden en normen				Orde, netheid en discipline				Lezen, schrijven en rekenen				Creativiteit			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	26	71	0	3	36	61	0	3	30	67	1	2	18	78	0	4	25	70	2	3
2001	26	74	0	1	39	59	0	2	28	70	1	2	14	83	1	3	29	67	3	1
2002	25	74	0	2	31	67	0	2	30	68	0	2	15	81	1	4	27	72	0	1
2003	23	76	-	1	26	73	-	1	24	74	1	1	12	86	-	2	18	79	2	1
2004	23	76	1	1	34	64	1	1	22	76	1	1	11	86	0	3	14	82	3	1
2005	25	74	1	1	30	68	1	1	25	73	1	1	15	81	-	4	18	79	2	1
2006	42	57	-	1	48	49	2	1	37	61	1	1	19	78	1	2	25	71	2	2
2007	37	61	0	1	38	59	1	1	35	63	0	1	25	71	2	3	21	76	1	1
2008	41	57	2	1	51	47	2	1	42	55	3	1	34	64	0	2	19	77	4	1

% Ouders PO	Computers en informatietechnologie				Studie- en beroepskeuze				Persoonlijke ontwikkeling				Nederlandse geschiedenis en democratie				Culturele vorming			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	42	52	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	36	59	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	27	69	1	3	17	53	4	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	28	69	1	2	20	45	2	33	34	64	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
2004	25	70	1	5	18	52	2	28	38	61	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	20	72	3	6	20	49	3	29	41	57	1	1	14	66	4	16	-	-	-	-
2006	22	72	3	4	17	54	4	25	51	46	-	2	15	64	5	16	-	-	-	-
2007	23	73	2	3	21	57	4	18	39	56	2	3	17	62	6	14	20	65	6	8
2008	24	68	3	4	23	51	5	20	53	44	2	1	16	66	7	11	16	68	8	7

% Ouders VO	Sociale vaardigheden				Waarden en normen				Orde, netheid en discipline				Feitenkennis				Hoe je dingen opzoekt en zelf nieuwe kennis verwerft			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	34	63	1	2	43	55	0	2	42	56	1	1	24	68	2	6	34	60	1	5
2001	33	64	0	3	42	56	0	1	42	56	0	1	33	60	1	6	27	70	1	3
2002	32	66	0	2	36	63	0	1	37	62	0	1	27	64	2	7	28	68	1	2
2003	31	65	2	2	42	56	1	1	37	60	1	2	30	59	2	8	31	64	2	3
2004	39	60	1	1	46	54	0	1	40	59	1	0	27	63	5	5	31	67	1	1
2005	44	53	1	2	32	61	1	5	25	72	2	1	37	60	2	1	39	57	2	2
2006	52	43	2	3	38	55	3	4	24	69	5	1	55	44	1	1	53	45	1	1
2007	40	57	1	1	54	44	1	1	56	42	1	1	47	46	3	4	32	59	7	2
2008	46	50	1	3	49	45	3	3	45	50	1	4	37	54	3	5	32	60	5	3

% Ouders VO	Zelfstandig kunnen werken				Computers en informatietechnologie				Studie- en beroepskeuze				Persoonlijke ontwikkeling				Nederlandse geschiedenis en democratie			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2000	34	60	4	2	43	52	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	28	66	3	3	29	68	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002	27	68	4	1	24	72	1	2	31	64	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	31	66	3	-	26	70	2	2	31	63	1	5	41	56	1	2	-	-	-	-
2004	28	70	1	1	19	77	2	1	29	66	2	4	45	53	0	1	-	-	-	-
2005	37	60	2	1	26	66	4	4	31	61	4	4	33	63	2	2	30	67	3	1
2006	47	48	3	2	24	64	7	5	32	59	5	4	32	62	4	2	31	65	3	1
2007	33	60	5	2	20	75	3	2	39	54	2	5	49	50	0	2	27	63	6	4
2008	30	64	3	3	20	74	2	4	37	56	2	5	51	44	1	3	25	61	8	6

% Ouders VO	Culturele vorming				Maatschappelijke betrokkenheid				Nederlandse taal en wiskunde			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
2007	18	69	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	12	74	10	4	33	61	2	3	45	51	1	3

% Ouders MBO*	2003				2004			
	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	35	60	1	4	42	54	1	2
Waarden en normen	45	49	2	3	52	46	-	2
Orde, netheid en discipline	48	46	2	4	46	50	1	3
Computers en informatietechnologie	24	68	1	7	20	75	2	3
Vakbekwaamheid	30	62	1	7	31	65	2	2
Theoretische kennis	22	70	4	5	20	74	3	3
Aandacht die aan de praktijk wordt gegeven	35	59	3	3	26	70	2	2
Studie- en beroepskeuze	33	59	1	7	-	-	-	-
Internationale oriëntatie	-	-	-	-	32	45	8	15
Maatschappelijke betrokkenheid	-	-	-	-	35	58	1	6

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.5. Organisatie van het Onderwijs

3.5.1. Lesuitval

Heeft uw kind wel eens te maken met lesuitval?

	% Ouders PO				% Ouders VO				% Ouders MBO*		
	Ja	Nee	Weet niet		Ja	Nee	Weet niet		Ja	Nee	Weet niet
2003	27	73	0	2003	97	3	0	2003	86	12	2
2004	16	83	1	2004	95	3	1	2004	89	9	2
2005	16	82	1	2005	95	3	1				
2006	19	79	1	2006	93	6	1				
2007	18	80	1	2007	95	5	0				
2008	17	82	1	2008	86	11	2				

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

Hoe vaak heeft uw kind gemiddeld met lesuitval te maken?

% Ouders	2003			2004			2005		2006		2007		2008	
	PO	VO	MBO*	PO	VO	MBO*	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO
Meer dan 1 x per week	0	28	15	0	18	15	0	22	0	18	0	18	1	17
1 x per week	0	25	12	0	27	18	0	22	0	26	0	30	0	25
2-3 x per maand	1	26	28	0	28	28	0	30	1	27	1	26	8	30
1 x per maand	2	10	17	2	14	18	2	13	1	15	2	13	12	17
Minder vaak	24	7	14	14	10	11	13	9	17	7	16	8	80	12
Nooit	73	3	14	84	3	9	84	5	80	7	80	5	0	0

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

Welke oplossingen worden op de school van uw kind gekozen als lessen uitvallen, bijvoorbeeld door ziekte van de leraar?

++:	Altijd	+/-:	Soms	--:	Nooit
+	Meestal wel	-:	Meestal niet	?:	Weet niet/geen mening

% Ouders 2007	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Bij uitval van lesuren wordt voor vervanging gezorgd	57	29	5	1	2	6	3	25	40	22	7	3
Bij uitval van lesuren laat de school de leerlingen zelfstandig werken	3	4	14	18	35	25	3	24	46	12	11	3
Bij uitval van lesuren worden de leerlingen naar huis gestuurd	5	4	9	14	59	9	4	21	43	19	10	3
% Ouders 2008												
Bij uitval van lesuren wordt voor vervanging gezorgd	41	37	10	2	4	7	4	23	39	20	7	5
Bij uitval van lesuren laat de school de leerlingen zelfstandig werken	1	9	27	11	29	23	3	28	42	11	6	10
Bij uitval van lesuren worden de	2	3	11	19	53	12	3	23	35	23	11	4

leerlingen naar huis gestuurd														
-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Stelt u zich de volgende situatie voor: de leraar van uw kind valt uit, bijvoorbeeld door ziekte. Wat heeft uw voorkeur: geen les of les van een niet volledig bevoegde leraar?

%	Ouders PO	Ouders VO
Geen les	9	13
Les van een niet volledig bevoegde leraar	85	74
Weet niet/ geen mening	6	13

3.5.2. Onderwijsondersteunend personeel

2003: Werken er op de school van uw kind onderwijsassistenten?

Vanaf 2004: Werkt er op de school van uw kind onderwijsondersteunend personeel?

% Ouders	2003			2004			2005		2006		2007		2008	
	PO	VO	MBO*	PO	VO	MBO*	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO
Ja	61	34	21	70	52	61	69	48	75	45	69	46	74	46
Nee	28	42	49	20	25	10	18	25	16	23	19	23	16	22
Weet niet	11	24	30	9	24	29	13	27	9	29	12	31	10	32

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.5.3. Omvang van de school van het kind

Hoe zou u de school van uw kind omschrijven: als een kleine school een grote school of er tussen in/ gemiddeld?

	% Ouders PO				% Ouders VO				% Ouders MBO*		
	Kleine school	Gemiddelde school	Grote school		Kleine school	Gemiddelde school	Grote school		Kleine school	Gemiddelde school	Grote school
2003	22	62	16	2003	19	29	52	2003	15	28	57
2004	19	66	15	2004	19	30	51	2004	15	41	44
2005	22	59	19	2005	13	34	53				

2006	19	61	20		2006	17	37	45				
2007	24	62	14		2007	15	37	48				
2008	29	57	14		2008	19	43	38				

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

3.5.4. Verhouding allochtonen autochtonen

Wat is ongeveer het percentage allochtone leerlingen op de school van uw kind?

% Ouders	2002		2003			2004			2005		2006		2007		2008	
	PO	VO	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO
0%	16	2	11	3	2	-	-	1	4	1	-	-	1	1	5	3
1-5%	45	30	43	21	16	36	23	12	42	20	43	22	43	24	39	21
6-25%	23	23	28	40	40	27	36	29	31	40	39	47	32	42	34	42
26-50%	4	11	5	14	16	6	15	25	11	24	9	20	17	22	13	26
51-75%	1	2	1	2	8	2	3	10	4	6	1	4	3	4	5	7
Meer dan 75%	2	0	2	1	4	2	2	2	4	2	-	2	1	2	4	2
Weet niet	10	31	11	18	15	28	21	21	5	7	7	5	3	5	-	-
Gemiddeld % al- lochtonen	9,2	14,7	10,1	17,7	25,1	13,3	19,0	29,9	17,1	23,6	12,2	21,7	15,6	21,2	18,1	23,5

4. Het leraarschap

4.1. Beoordeling en waardering voor het beroep van leraar

4.1.1. Waardering voor het beroep van leraar

++:	heel veel waardering (5)
+:	tamelijk veel waardering (4)
+/-:	noch veel, noch weinig waardering (3)
-:	tamelijk weinig waardering (2)
--:	heel weinig waardering (1)

Heeft u veel of weinig waardering voor leraren in het <basis/ voorgezet>onderwijs?

Denkt u dat Nederlanders in het algemeen veel of weinig waardering hebben voor leraren in het <basis/ voortgezet>onderwijs?

% Nederlanders	Eigen waardering leraren PO						Ingeschatte waardering leraren PO					
	++	+	+/-	-	--	Gem.	++	+	+/-	-	--	Gem.
1999	40	45	11	4	0	4,2	3	42	13	38	5	3,0
2000	41	46	9	3	1	4,2	6	35	17	38	4	3,0
2001	36	53	9	2	0	4,2	4	44	12	36	4	3,1
2002	39	47	8	5	2	4,2	3	32	12	48	5	2,8
2003 ²	24	54	18	4	0	4,0	2	33	40	24	1	3,1
2004	23	56	18	4	-	4,0	-	26	41	30	2	3,0
2005	17	49	29	5	0	3,8	6	33	35	25	1	3,2
2006	19	50	26	4	-	3,8	5	25	33	35	2	3,0
2007	20	41	28	9	2	3,7	8	27	38	25	2	3,2
2008	17	53	25	5	-	-	3	19	39	35	4	-

² De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de afname van 2003 t.o.v. 2002.

% Nederlanders	Eigen waardering leraren VO						Ingeschatte waardering leraren VO					
	++	+	+/-	-	--	Gem.	++	+	+/-	-	--	Gem.
1999	42	46	8	2	1	4,3	5	39	15	38	3	3,0
2000	43	43	10	4	0	4,2	5	39	17	32	7	3,0
2001	37	49	8	5	1	4,2	4	41	13	34	8	3,0
2002	38	49	4	8	0	4,2	4	31	12	48	6	2,8
2003 ³	16	61	19	3	1	3,9	1	25	43	30	1	2,9
2004	23	59	14	3	-	4	2	20	45	31	1	2,9
2005	15	45	32	8	0	3,7	8	28	36	25	3	3,1
2006	20	51	20	9	-	3,8	8	22	31	37	2	3,0
2007	18	48	24	8	2	3,7	8	26	35	29	2	3,1
2008	16	53	27	3	0	-	2	25	41	31	2	-

% Nederlanders	Eigen waardering leraren MBO						Ingeschatte waardering leraren MBO					
	++	+	+/-	-	--	Gem.	++	+	+/-	-	--	Gem.
2004	22	50	25	2	1	3,9	2	22	42	31	3	2,9
2005	19	43	29	9	0	3,7	6	30	37	27	1	3,1
2006	20	48	21	10	1	3,8	5	19	34	41	2	2,8
2007	15	40	32	12	1	3,6	8	24	36	28	4	3,0
2008	16	52	24	7	1	-	-	24	29	45	2	-

³ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de afname van 2003 t.o.v. 2002.

4.1.2. Overwegen zelf leraar te worden

++:	ja zeker	+/-:	misschien	--:	zeker niet
+:	ik denk het wel	-:	ik denk het niet	?:	weet niet

Stel u bent op zoek naar een nieuwe baan. Op zich heeft u de juiste diploma's om leraar te worden in het <basis/ voortgezet>onderwijs. Zou u dan serieus overwegen om leraar te worden in het <basis/ voortgezet/ middelbaar beroeps>onderwijs?

% Nederlanders	Overwegen leraar PO te worden						Overwegen leraar VO te worden					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
1999	28	22	4	12	34	0	25	18	5	14	38	0
2000	29	16	6	12	35	2	20	19	6	16	38	1
2001	27	17	8	16	31	2	21	13	8	16	40	2
2002	27	21	3	11	37	0	25	16	5	16	37	1
2003	13	30	26	17	12	2	9	28	29	19	10	4
2004	14	27	26	18	16	3	10	26	26	22	16	-
2005	13	25	25	18	19	2	8	15	27	24	27	2
2006	16	20	27	18	20	1	11	20	26	23	21	4
2007	16	21	23	23	17	-	8	18	27	25	22	-
2008	9	24	22	23	21	-	5	14	27	27	27	-

% Nederlanders	Overwegen leraar MBO te worden					
	++	+	+/-	-	--	?
2004	11	28	25	19	17	-
2005	7	20	24	22	27	3
2006	11	15	25	29	21	3
2007	7	19	25	23	26	-
2008	7	16	27	30	22	-

Waarom wordt het leraarschap niet overwogen?

% Nederlanders	PO2007								
	2000	15	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Salaris/ arbeidsomstandigheden	14	12	19	11	2	8	11	15	23
Intrinsieke redenen Beroepsbeeld in relatie tot persoonlijke voorkeur/ capaciteiten	47	42	40	63	79	38	44	47	46
Extrinsieke redenen Mentaliteit leerlingen	21	28	20	20	20	13	16	17	12
Onvrede beleid Overheid en bestuur	-	-	-	-	-	6	6	2	2
Vergadercultuur, weinig steun school- bestuur	-	-	-	-	-	2	3		
Klachten en bemoeienissen ouders	-	-	-	-	4	3	6	0	3
Beeld van leraarschap (imago)	-	-	-	-	-	-	-	4	0
Overig redenen	19	18	21	2	2	3	1	3	4

% Nederlanders	VO									MBO				
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
Salaris/ arbeidsomstandigheden	16	11	21	3	1	6	7	13	20	8	9	10	14	16
Intrinsieke redenen Beroepsbeeld in relatie tot persoonlijke voorkeur/ capaciteiten	32	39	34	42	70	35	47	45	48	37	42	40	36	50
Extrinsieke redenen Mentaliteit leerlingen	30	25	28	37	39	25	23	31	20	18	26	30	35	20
Onvrede beleid Overheid en bestuur	-	-	-	-	-	2	1	7	1	-	3	5	4	1
Vergadercultuur, weinig steun schoolbestuur	-	-	-	-	-	1	2			-	1	1		
Klachten en bemoeienissen ouders	-	-	-	-	1	1	3	3	-	1	1	2	0	-
Beeld van leraarschap (imago)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Overig redenen	23	25	17	-	1	2	-	3	1	3	2	1	2	4

4.2. Beoordeling van leraren

4.2.1. Leraren kind

Rapportcijfers

% Ouders	2007									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
De kwaliteit van de leraar van uw kind in het PO	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,6	7,7	7,7	7,9	7,7
De kwaliteit van de leraren van uw kind in het VO	7,1	7,2	7,1	7,0	6,9	7,2	7,0	7,1	7,1	7,1
De kwaliteit van de leraren van uw kind in het VMBO	-	-	-	-	-	7,2	6,8	7,1	7,1	6,9
De kwaliteit van de leraren van uw kind in het MBO	-	-	-	-	6,7	6,8	-	-	-	-

5. Beroepsonderwijs en hoger onderwijs

5.1. Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO)

5.1.1. Mening over het VMBO

++:	Helemaal mee eens	+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	--:	Helemaal mee oneens
+	Mee eens	-:	Mee oneens	?:	Weet niet

Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2002	10	64	9	6	1	11	6	68	8	10	1	7	9	62	10	12	1	5	-	-	-	-	-	-
2003⁴	15	63	11	5	2	4	14	67	10	4	1	5	17	64	11	5	1	1	22	62	10	3	2	1
2004	11	63	13	7	2	4	9	57	18	8	1	6	15	65	11	6	-	3	15	66	11	7	-	1
2005	15	54	15	11	2	4	11	55	11	13	4	6	13	56	13	10	4	4	-	-	-	-	-	-
2006	15	57	13	7	2	6	9	57	15	9	4	6	12	63	12	8	1	3	-	-	-	-	-	-
2007	10	49	19	12	3	7	10	51	14	18	4	4	12	57	12	15	3	1	-	-	-	-	-	-
2008	13	55	15	9	3	5	11	49	16	9	4	9	13	57	15	9	1	4	-	-	-	-	-	-

Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
c																								
2002	2	35	13	32	6	13	1	29	9	46	9	7	1	24	12	48	11	3	-	-	-	-	-	-
2003⁴	2	28	27	32	6	4	3	24	25	32	7	9	3	22	21	38	13	3	4	18	22	37	15	3
2004	4	29	30	27	6	5	2	29	30	28	4	7	2	22	23	38	11	3	2	18	22	46	11	1
2005	3	23	25	33	10	6	3	19	21	37	12	7	3	15	22	37	18	5	-	-	-	-	-	-
2006	3	24	24	33	9	7	1	19	21	39	10	10	1	16	22	41	16	4	-	-	-	-	-	-
2007	7	28	22	27	8	8	3	25	24	33	10	5	3	21	20	39	16	2	-	-	-	-	-	-
2008	3	28	28	26	9	6	3	17	24	36	10	10	3	17	28	35	12	5	-	-	-	-	-	-

⁴ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de afname van 2003 t.o.v. 2002.

5.1.2. Spontane associaties bij de naam VMBO

Voorheen: Wat voor soort school is volgens u het VMBO?

Vanaf 2005: Welke associaties roept de naam VMBO bij u op?

% 2003	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	23	26	20	26
Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs	21	28	16	16
Combinatie MAVO en LBO	9	16	14	9
Praktische en theoretische kant	8	10	10	10
Beroepsopleiding/ -onderwijs	8	6	5	7
Soort MAVO	6	9	7	5
Combinatie VBO/ MAVO	6	2	6	12
Vorbereidend beroepsonderwijs	2	1	3	3
Voortgezet middelbaar onderwijs	2	1	1	2
Lagere beroepsopleiding/ -onderwijs	1	-	1	-
Voortgezet onderwijs	1	-	1	-
Voortgezet beroepsonderwijs	-	1	-	-
Praktijkgericht/ met de handen werken	4	4	9	6
Anders	19	20	23	11
Weet niet/ geen opgave	7	4	7	6
% 2004	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	20	23	24	26
Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs	23	32	21	15
Combinatie van verschillende onderwijstypen	16	17	16	12
(Vorbereidend(e)) beroepsonderwijs/ opleiding	8	4	6	3
Praktijkgericht/ met de handen werken	8	6	7	7
Praktische en theoretische kant	6	6	9	3
Soort MAVO	6	6	10	5
Beroepsopleiding/ -onderwijs	5	3	4	1
Anders	13	17	17	30
Weet niet/ geen opgave	6	1	4	5

%	2005			2006			2007			2008		
	Neder-landers	Ouders		Neder-landers	Ouders		Neder-landers	Ouders		Neder-landers	Ouders	
		PO	VO		PO	VO		PO	VO		PO	VO
Met je handen werken/ praktijkgericht	17	9	12	14	9	12	11	9	7	4	5	-
Het (oude) MAVO	11	14	14	14	13	19	9	16	10	8	17	-
Beroepsgericht onderwijs/ beroepsopleiding	13	12	9	15	9	12	6	7	6	6	7	-
Niet al te goed/ negatief imago/ mindere kwaliteit onderwijs	11	12	13	9	11	10	6	10	9	4	5	-
Lagere vorm van voortgezet onderwijs/ lage opleiding	10	10	7	9	8	5	8	7	6	6	7	-
Vorbereidend onderwijs	10	6	6	9	7	6	5	6	4	8	6	-
Technische school/ oude LTS/ MTS	7	8	6	11	8	9	4	9	5	4	4	-
Voortgezet onderwijs/ middelbare school	8	8	2	7	8	3	2	4	1	4	5	-
Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs	7	8	1	8	9	3	7	10	3	2	2	-
Onderwijs voor slechtlerende- / achterstandskinderen	5	5	7	3	1	3	2	1	1	1	2	-
Massaal onderwijs/ een leerfabriek	5	8	4	4	7	2	3	6	2	1	3	-
Middelbaar beroepsonderwijs	5	4	2	5	5	5	2	4	2	1	1	-
Vorbereidend beroepsonderwijs/ VBO	4	3	3	4	2	1	3	3	2	0	1	-
Theoretische kant/ leerweg	4	3	3	4	3	4	1	2	1	0	0	-
Huishoudschool	3	5	4	6	5	5	2	6	4	1	1	-
Meerdere leerwegen bij elkaar/ verschillende richtingen	3	4	5	6	2	2	2	2	3	0	0	-
Positief/ goed imago/ goede school	3	3	5	2	2	3	2	4	6	2	1	-
Buitenlanders/ allochtonen	3	3	4	4	4	7	2	3	2	1	1	-
Ongemotiveerde leerlingen	2	5	5	5	6	3	5	6	7	1	1	-
Veel probleemleerlingen/ probleemjongeren	2	3	3	3	4	2	2	2	2	1	1	-
Verzamelbak/ vergaarbak/ vuilnisbak	2	2	4	3	2	5	3	4	6	3	1	-
Combinatie van verschillende opleidingen	2	2	2	5	3	4	1	1	1	2	2	-
School met veel mogelijkheden (voor de toekomst)	1	2	2	3	2	4	1	1	2	0	0	-
Chaotisch/ onduidelijk geheel	1	4	2	4	3	1	1	2	3	0	0	-
Agressie/ geweld/ criminaliteit/ onveilig	1	3	2	2	4	3	1	1	3	1	1	-
Ondergewaardeerde opleiding	-	-	-	4	1	2	1	1	2	0	0	-
Ambachtsschool	-	-	-	4	3	3	1	0	1	1	0	-

Weinig discipline	-	-	-	3	3	2	1	0	0	0	0	-
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

vervolg	2005			2006			2007			2008		
	Nederlanders		Ouders	Nederlanders		Ouders	Nederlanders		Ouders	Nederlanders		Ouders
	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO		
Asociaal gedrag/ geen goede omgangsvormen	-	-	-	3	4	3	1	1	1	1	1	-
Problemen/ ellende/ trammelant	-	-	-	2	3	3	1	1	1	0	0	-
Te veel verschillende leerlingen/ niveauverschillen	-	-	-	4	2	2	2	3	3	0	1	-
Anders	28	27	26	45	35	39	27	27	39	8	3	-
Weet niet/ geen opgave	14	8	9	18	17	13	26	14	22	9	12	-

5.2. Middelbaar beroepsonderwijs

5.2.1. Mening over (vervolg)opleidingen

++:	Helemaal mee eens	-:	Mee oneens
+	Mee eens	--:	Helemaal mee oneens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	?:	Weet niet

Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2002	14	71	9	4	-	2	9	76	7	6	-	3	11	72	9	5	-	2	-	-	-	-	-	-
2003 ⁵	15	60	18	6	-	1	9	56	25	6	1	3	13	60	18	6	1	2	21	62	11	5	1	-
2004	14	57	19	6	1	2	8	59	18	7	2	6	16	54	22	4	1	3	22	58	16	3	-	1
2005	12	56	20	7	1	4	8	53	24	9	1	5	10	52	25	9	1	3						

⁵ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de afname van 2003 t.o.v. 2002.

2006	12	53	21	7	1	6	7	58	23	7	-	5	6	59	25	6	1	3						
2007	6	49	26	10	1	9	9	57	22	6	1	4	10	61	22	6	0	2						
2008	6	51	28	9	1	4	11	55	24	5	1	4	6	54	28	7	0	5						

Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2002	19	70	6	4	-	2	12	75	5	5	1	2	14	75	5	5	-	1	-	-	-	-	-	-
2003³	17	68	10	3	-	2	9	72	14	2	-	3	13	69	14	2	-	1	24	65	8	3	1	-
2004	16	66	14	3	-	3	10	63	15	5	-	7	14	65	14	3	1	3	15	70	13	1	-	-
2005	15	67	11	3	1	4	11	66	15	4	-	4	13	62	17	3	1	3	-	-	-	-	-	-
2006	9	59	16	6	1	6	8	69	15	3	-	4	8	70	14	3	-	4	-	-	-	-	-	-
2007	7	54	21	6	1	11	10	67	13	5	-	5	12	67	18	2	-	2	-	-	-	-	-	-
2008	11	67	15	4	1	4	14	64	14	2	1	5	9	70	14	3	0	3	-	-	-	-	-	-

Tot 2004: Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2004	29	42	15	10	1	3	27	42	19	7	1	4	36	44	12	6	1	-	35	43	12	9	1	-
2003	32	41	16	7	2	2	25	45	18	8	1	3	35	44	11	9	1	-	39	44	7	6	4	-
2002	27	48	5	17	1	1	23	51	6	17	1	3	33	49	3	11	2	1	-	-	-	-	-	-

Alleen in 2004: Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om na hun MBO-opleiding door te stromen naar het HBO

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2004	2	22	34	15	1	26	1	16	25	11	2	44	4	27	24	8	1	36	3	29	29	12	2	25

Alleen in 2008: MBO-opleidingen met een slecht arbeidsmarktperspectief moeten worden opgeheven

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2008	8	33	31	19	2	7	10	21	34	24	4	6	9	29	36	17	4	5

5.2.2. De prestatiebeurs in het MBO

In 2005, 2006 en 2007 zijn onderstaande vragen uitsluitend gesteld aan Nederlanders en ouders met kinderen in het VO

%		Nederlanders						Ouders VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat de prestatiebeurs is ingevoerd in het MBO*	2005	9	42	20	15	6	8	6	39	23	19	5	8
	2006	10	40	24	11	4	11	3	36	25	16	4	16
	2007	9	41	19	11	3	17	5	37	27	13	4	14
De invoering van de prestatiebeurs in het MBO zal meer leerlingen stimuleren hun diploma te halen	2005	8	42	21	17	4	8	7	38	21	20	4	9
	2006	10	43	23	12	2	11	4	38	24	17	4	14
	2007	8	41	21	11	3	16	6	39	25	14	4	13

* In 2006 is deze vraagtekst aangepast van *wordt ingevoerd* naar *is ingevoerd*.

In 2004 zijn onderstaande vragen uitsluitend gesteld aan ouders met kinderen in het MBO

% 2004	Ouders MBO					
	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat de prestatiebeurs wordt ingevoerd in het MBO	19	46	14	11	6	3
De invoering van de prestatiebeurs in het MBO zal meer leerlingen stimuleren hun diploma te halen	16	46	14	19	2	4

5.2.3. Aandeel Nederlanders met een beroepsopleiding

Hoeveel procent van de beroepsbevolking heeft volgens u een beroepsopleiding gehad?

%	Nederlanders						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
0-20%	4	5	3	2	3	2	3
21-50%	36	32	31	37	41	35	42
51-70%	33	41	39	41	38	41	42
71-100%	10	16	19	13	14	15	14
Weet niet	17	8	10	5	5	7	0
Gemiddelde	52,9	55,9	56,5	55,1	54,7	56,1	54,5

%	Ouders PO							Ouders VO							Ouders MBO*	
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2003	2004
0-20%	4	1	2	3	3	2	5	3	1	1	3	3	3	4	2	3
21-50%	37	36	33	42	39	42	50	35	32	26	36	40	37	47	31	32
51-70%	30	36	31	36	43	40	35	31	37	36	43	37	40	37	37	38
71-100%	12	15	18	15	13	14	10	13	15	19	12	17	17	14	22	12
Weet niet	17	11	15	3	2	2	0	17	14	17	5	4	2	0	9	15
Gemiddelde	-	56,7	56,3	53,9	54,9	54,7	51,5	-	57,5	59,8	54,8	55,1	55,6	53,0	59,2	57,0

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.

5.2.4. Voorkeur voor vooropleiding voor MBO

Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het middelbaar beroepsonderwijs (MBO): VMBO of HAVO?

Voorheen: Indien vooraf gehoord van het VMBO:

In 2005 en 2006: Aan alle respondenten voorgelegd

%	Nederlanders				
	2002	2003	2004	2005	2006
Beroepsgerichte leerweg VMBO	48	47	32	32	30
Theoretische leerweg VMBO			25	20	21
HAVO	22	23	12	17	16
Maakt niet uit	15	21	18	15	16
Weet niet	14	8	13	16	18

%	Ouders PO					Ouders VO					Ouders MBO*	
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2003	2004
Beroepsgerichte leerweg VMBO	36	43	25	21	19	42	47	26	21	20	57	29
Theoretische leerweg VMBO			23	25	22			30	26	27		33
HAVO	22	20	19	19	22	28	23	9	16	14	19	9
Maakt niet uit	19	20	16	20	21	17	21	22	24	26	18	22
Weet niet	23	17	16	15	16	13	9	13	12	12	6	8

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO

5.3. Hoger onderwijs

5.3.1. Mening over het hoger onderwijs

++	Helemaal mee eens	+/-	Noch mee eens, noch mee oneens	--	Helemaal mee oneens
+	Mee eens	-	Mee oneens	?	Weet niet

% Nederlanders	2004						2005						2006					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het HO beschikt over te weinig financiële middelen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen	6	32	28	11	1	23	6	28	27	13	2	24	4	24	28	15	3	26
Studenten in Nederland hebben voldoende keuze aan opleidingen in het HO	12	62	11	3	0	12	13	61	10	2	1	12	12	59	11	2	-	15
Opleidingen in het HO beschikken over voldoende praktische voorzieningen (zoals studieruimtes en computers)	2	35	25	9	1	27	4	36	20	12	1	26	4	37	21	9	2	26
In vergelijking tot andere Europese landen is het niveau van het HO in Nederland hoog	2	24	31	17	2	24	2	25	31	15	1	25	4	29	26	13	2	26

% Nederlanders	2007						2008					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het HO beschikt over te weinig financiële middelen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen	4	23	25	14	3	31	4	24	31	16	3	23
Studenten in Nederland hebben voldoende keuze aan opleidingen in het HO	11	53	13	4	1	19	13	63	13	2	0	9
Opleidingen in het HO beschikken over voldoende praktische voorzieningen (zoals studieruimtes en computers)	3	35	21	8	1	31	4	44	21	8	1	23
In vergelijking tot andere Europese landen is het niveau van het HO in Nederland hoog	2	25	28	13	1	30	3	28	33	13	1	22
Het hoger onderwijs daagt studenten voldoende uit om hard te werken							2	19	32	24	3	19
Om de internationale positie van het hoger onderwijs te versterken, moet Nederland meer goede buitenlandse studenten aantrekken							3	26	33	19	7	12
Om de internationale positie van het hoger onderwijs te versterken, moet Nederland samenwerkingsverbanden met buitenlandse onderwijsinstellingen stimuleren							10	55	20	3	1	12

Aandeel Nederlanders met een opleiding in het hoger onderwijs

Hoeveel procent van de beroepsbevolking heeft volgens u een opleiding in het hoger onderwijs (HBO of universiteit) gehad?

% Nederlanders						
	0-20%	21-30%	31-40%	41-100%	Weet niet	Gemiddelde
2004	29	25	21	15	10	31,3
2005	30	31	19	15	6	30,2
2006	29	29	20	15	6	30,8
2007	28	27	21	17	7	32,0
2008	36	28	20	16	0	29,9

5.3.2. Voorkeur voor vooropleiding voor hoger beroepsonderwijs

Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het hoger beroepsonderwijs (HBO): MBO, HAVO of VWO?

Voorheen: Alleen voorgelegd indien vooraf gehoord van het VMBO

In 2005 en 2006: Aan alle respondenten voorgelegd

%	Nederlanders					Ouders VO					Ouders PO*			Ouders MBO	
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2003	2004
MBO	37	34	22	23	21	29	27	23	16	13	36	26	31	52	46
HAVO	39	43	22	23	24	46	48	48	32	31	35	48	46	33	35
VWO	n.v.t.	n.v.t.	30	30	29	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	26	25	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Maakt niet uit	14	16	16	14	14	16	19	21	16	22	14	15	14	11	16
Weet niet	9	6	10	10	11	8	6	8	10	9	15	11	10	4	3

* Uitsluitend van 2002 tot en met 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het PO

Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het WO: MBO, HAVO of VWO?

%	Nederlanders		
	2004	2005	2006
VWO	43	43	42
HBO	29	28	30
Maakt niet uit	16	18	16
Weet niet	12	10	12

5.3.3. Vormgeving loopbaan

*Het is belangrijk dat mensen van hun 18^e tot hun 65^e, met een vergoeding van de **overheid**, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven*

%	Nederlanders						Ouders PO						Ouders VO						Ouders MBO					
	18	24	15	22	23		18	24	15	22	23		18	24	15	22	23		18	24	15	22	23	
	18	52	6	18	4	1	15	57	5	20	2	1	16	57	5	19	3	1	-	-	-	-	-	-
	24	47	18	8	1	2	19	51	15	11	3	1	25	49	14	7	5	1	40	48	7	4	1	-
	15	46	19	15	5	1	19	49	19	10	2	2	26	45	13	11	2	2	19	57	11	9	3	1
	22	45	14	13	3	2																		
	23	40	17	13	3	5																		

*Het is belangrijk dat mensen van hun 18^e tot hun 65^e, met een vergoeding van de **werkgever**, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven*

%	Nederlanders					
	18	24	15	22	23	
	28	55	9	4	1	2
	29	53	10	3	1	4

6. Verantwoordelijkheden en autonomie

OL: Ouders en leerlingen   S: School   O: Overheid   BL: Bedrijfsleven   ?: Weet niet

6.1. Verantwoordelijkheden

Hieronder staan enkele belangrijke zaken die spelen in het onderwijs. Wilt u voor elk aangeven: wie is volgens u primair verantwoordelijk voor het goed verlopen van die zaken (1 antwoord per onderwerp)?

% Nederlanders							% Nederlanders						
		OL	S	O	BL	?			OL	S	O	BL	?
Lerarentekort	2003	2	6	91	*	2	Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	2003	3	55	32	*	10
	2004	2	8	88	*	2		2004	4	64	30	*	2
	2005	-	7	90	*	3		2005	4	59	34	*	3
	2006	1	9	87	*	3		2006	6	55	37	*	3
	2007	2	9	86	*	3		2007	5	58	35	*	3
	2008	-	12	88	*	-		2008	5	69	27	*	-
Kwaliteit leraren	2003	1	46	51	*	3	Aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	2003	8	45	43	*	4
	2004	2	44	52	*	2		2004	5	51	42	*	2
	2005	1	47	49	*	2		2005	7	62	28	*	3
	2006	2	50	45	*	3		2006	7	58	31	*	3
	2007	3	43	51	*	3		2007	11	54	32	*	3
	2008	1	50	49	*	-		2008	8	60	31	*	-
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	2003	36	59	2	*	3	Waarden en normen: wat mag en niet mag	2003	74	18	5	*	3
	2004	40	55	2	*	3		2004	77	16	5	*	2
	2005	31	65	2	*	2		2005	73	22	3	*	2
	2006	30	65	2	*	3		2006	70	23	5	*	2
	2007	26	67	4	*	3	2007	70	23	5	*	3	
							2008	66	26	8	*	-	
	2008	31	66	3	*	-	Spreiding van allochtone leerlingen	2005	10	22	64	*	4
								2006	15	25	57	*	4
2007								14	28	55	*	3	
2008								12	31	57	*	-	

* n.v.t.

% Nederlanders (vervolg)							% Nederlanders (vervolg)						
		OL	S	O	BL	?			OL	S	O	BL	?
Betrokkenheid van ouders bij school	2003	64	31	-	*	4	Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt	2005	3	37	38	19	2
	2004	63	33	2	*	2		2006	5	38	39	16	3
	2005	68	29	-	*	2		2007	4	35	39	18	3
	2006	69	28	1	*	2							
	2007	66	30	2	*	3							
	2008	67	31	2	*	-							
Aansluiting van het PO op het VO	2005	11	54	32	*	3	Buitenschoolse opvang	2006	36	11	44	6	3
	2006	10	55	32	*	2							
	2007	10	53	35	*	3							
Behalen startkwalificatie	2005	32	50	14	2	2	2007	38	11	49	8	2	
	2006	34	46	14	2	3							
	2007	33	46	16	2	3							
	2008	36	49	14	1	-							
Onderhoud en schoonmaken school (tot 2004)	2003	6	62	30	*	2	Culturele vorming (tot 2004)	2003	44	42	10	*	4
	2004	6	60	33	*	2		2004	36	50	11	*	2
Vernieuwingen in het onderwijs	2008	1	39	58	2	-	Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen (tot 2004)	2003	16	48	33	*	3
Aantal lesuren	2008	1	51	47	0	-		2004	15	49	34	*	3

* n.v.t.

Ouders PO wie is primair verantwoordelijk voor...

% Ouders PO		OL	S	O	BL	?	% Ouders PO		OL	S	O	BL	?
Lerarentekort	2003	-	4	96	*	-	Aansluiting VO op vervolgopl.	2003	6	48	46	*	-
	2004	-	9	89	*	2		2004	5	57	37	*	2
	2005	-	10	89	*	1		2005	6	58	35	*	1
	2006	-	11	88	*	-		2006	6	50	44	*	-
	2007	2	11	87	*	0		2007	2	62	36	*	-
	2008	1	10	89	*	-		2008	5	59	36	*	-
Kwaliteit leraren	2003	-	43	57	*	-	Aansluiting van het PO op het VO	2003	76	20	2	*	1
	2004	-	49	49	*	1		2004	73	23	2	*	1
	2005	1	50	49	*	1		2005	70	26	3	*	1
	2006	-	55	44	*	-		2006	62	34	4	*	-
	2007	2	43	55	*	-		2007	67	29	4	*	0
	2008	0	48	51	*	-		2008	57	38	6	*	-
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	2003	31	68	-	*	1	Waarden en normen: wat mag en niet mag	2003	44	55	-	*	1
	2004	28	70	-	*	2		2004	48	51	-	*	1
	2005	17	81	1	*	1		2005	58	41	-	*	1
	2006	18	79	2	*	-		2006	54	45	1	*	-
	2007	26	73	1	*	0		2007	59	40	1	*	0
	2008	15	82	3	*	-		2008	51	47	2	*	-
							Betrokkenheid van ouders bij school	2003	44	55	-	*	1
								2004	48	51	-	*	1
								2005	58	41	-	*	1
								2006	54	45	1	*	-
								2007	59	40	1	*	0
								2008	51	47	2	*	-

Vervolg

% Ouders PO								% Ouders PO						
		OL	S	O	BL	?				OL	S	O	BL	?
Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	2003	1	66	32	*	1	Buitenschoolse opvang	2006	31	18	45	5	1	
	2004	2	64	33	*	1		2007	29	17	50	3	0	
	2005	2	65	32	*	1		2008	23	30	46	1	-	
	2006	2	57	42	*	-	Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen (tot 2004)	2003	14	41	44	*	1	
	2007	2	62	36	*	-		2004	12	47	40	*	2	
	2008	2	75	23	*	-		2003	2	63	35	*	-	
Spreiding van allochtone leerlingen	2005	12	22	65	*	1	Onderhoud en schoonmaken school (tot 2004)	2004	1	70	28	*	1	
	2006	17	24	58	*	1		2003	43	47	9	*	1	
	2007	12	22	66	*	0		2004	35	54	10	*	1	
	2008	11	31	59	*	-		2008	2	37	60	1	-	
Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt	2005	3	26	50	18	1	Culturele vorming (tot 2004)	2003	43	47	9	*	1	
	2006	2	25	53	19	-		2004	35	54	10	*	1	
	2007	5	29	49	17	0	Vernieuwingen in het onderwijs	2008	2	37	60	1	-	
	2008	5	38	46	11	-		Aantal lesuren	2008	1	48	51	-	-
Behalen startkwalificatie	2005	28	53	15	4	1								
	2006	37	44	17	1	1								
	2007	26	49	22	3	0								
	2008	28	56	16	1	-								

* n.v.t.

Ouders VO wie is primair verantwoordelijk voor...

% Ouders VO								% Ouders VO						
		OL	S	O	BL	?				OL	S	O	BL	?
Lerarentekort	2003	-	8	90	*	2	Waarden en normen: wat mag en niet mag	2003	72	22	3	*	3	
	2004	-	10	88	*	2		2004	74	20	4	*	2	
	2005	-	16	84	*	-		2005	74	23	2	*	1	
	2006	-	14	85	*	1		2006	65	27	7	*	1	
	2007	1	12	87	*	0		2007	68	30	2	*	0	
	2008	0	15	85	*	-		2008	62	34	4	*	-	
Kwaliteit leraren	2003	1	46	51	*	2	Kwaliteit van het on- derwijs: leren leerlin- gen de goede dingen?	2003	1	59	38	*	2	
	2004	1	51	47	*	2		2004	1	64	33	*	2	
	2005	1	59	40	*	-		2005	2	64	34	*	1	
	2006	1	59	40	*	1		2006	1	58	40	*	1	
	2007	2	41	57	*	-		2007	3	64	34	*	-	
	2008	0	59	41	*	-		2008	2	74	24	*	-	

Vervolg

% Ouders VO								% Ouders VO						
		OL	S	O	BL	?				OL	S	O	BL	?
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	2003	29	68	1	*	2	Aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	2003	5	39	54	*	2	
	2004	36	60	2	*	2		2004	5	38	55	*	2	
	2005	26	72	2	*	-		2005	4	57	39	*	-	
	2006	24	73	2	*	1		2006	5	53	42	*	1	
	2007	18	79	2	*	0		2007	4	58	38	*	0	
	2008	22	74	4	*	-		2008	5	56	40	*	-	
Betrokkenheid van ouders bij school	2003	50	48	-	*	2	Buitenschoolse opvang	2006	35	10	48	6	1	
	2004	47	50	1	*	2		2007	36	14	44	6	-	
	2005	58	40	1	*	1		2008	34	18	43	4	-	
	2006	57	41	1	*	-	Onderhoud en schoonmaken school	2003	1	65	32	*	2	
	2007	60	40	0	*	0		2004	1	71	26	*	2	
	2008	52	46	2	*	-								
Spreiding van allochtone leerlingen	2005	10	21	68	*	1	Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen	2003	9	50	38	*	3	
	2006	14	23	63	*	1		2004	8	46	44	*	2	
	2007	15	27	58	*	-								
	2008	12	32	56	*	-								
Behalen startkwalificatie	2005	32	48	17	2	1	Culturele vorming	2003	30	48	15	*	3	
	2006	33	51	15	1	1		2004	31	58	9	*	3	
	2007	31	49	18	2	1								
	2008	28	59	12	1	-								
Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt	2005	2	29	58	15	1	Vernieuwingen in het onderwijs	2008	1	37	60	2	-	
	2006	3	33	51	13	1								
	2007	3	36	44	18	0								
	2008	1	46	42	12	-	Aantal lessen	2008	1	61	38	-	-	

* n.v.t.

%	Ouders MBO*							
	2003				2004			
	OL	S	O	?	OL	S	O	?
Onderwerp/ issue								
Lerarentekort	-	7	92	1	-	7	90	3
Kwaliteit leraren	1	46	53	1	-	49	48	3
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	27	70	1	2	29	68	-	3
Onderhoud en schoonmaken school	1	67	29	3	3	70	23	3
Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	3	66	30	1	-	58	38	3
Aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	6	41	51	2	7	40	50	4
Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen	9	43	45	3	10	51	36	3
Waarden en normen: wat mag en niet mag	63	29	6	2	73	21	3	3
Betrokkenheid van ouders bij school	46	53	-	1	47	50	-	3
Culturele vorming	30	54	15	1	40	47	10	4

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO

6.2. Autonomie

++:	Helemaal mee eens	-:	Mee oneens
+	Mee eens	--:	Helemaal mee oneens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	?:	Weet niet

Het is een goede zaak dat scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren

	% Nederlanders						% Ouders PO						% Ouders VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2004	6	40	27	17	5	3	4	40	33	17	4	2	7	51	22	16	4	1
2005	8	43	23	17	4	5	5	43	28	16	4	3	7	42	29	17	4	2
2006	6	38	26	19	5	6	5	40	27	19	6	3	4	40	28	21	5	3
2007	5	34	27	20	6	8	5	33	25	27	7	3	4	35	31	23	5	2

Meer vrijheid voor scholen (en dus minder regels vanuit de overheid) bij de inrichting van het onderwijs bevordert de kwaliteit van het onderwijs

	% Nederlanders						% Ouders PO						% Ouders VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2004	7	37	27	21	5	4	3	32	36	22	3	3	7	42	27	17	4	4
2005	6	36	26	21	4	6	4	29	33	25	4	4	7	38	27	20	4	3
2006	4	32	28	22	6	8	5	32	29	25	5	4	4	33	31	22	6	4
2007	4	26	29	24	6	10	3	27	31	26	8	4	4	29	33	27	5	2

Ouders, leerlingen en studenten moeten een grotere rol spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen

	% Nederlanders						% Ouders PO						% Ouders VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
2004	12	48	22	12	2	4	9	46	27	12	1	4	9	45	26	15	2	2
2005	9	48	21	14	3	5	9	45	24	16	3	4	11	47	25	14	1	2
2006	10	42	25	13	3	7	8	44	27	17	2	2	4	48	25	14	4	4
2007	9	44	23	14	3	7	6	48	27	11	4	5	5	41	32	18	1	3

% Ouders MBO*	2004					
	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren	7	36	24	22	10	2
Meer vrijheid voor scholen (en dus minder regels vanuit de overheid) bij de inrichting van het onderwijs bevordert de kwaliteit van het onderwijs	5	34	27	26	8	1
Ouders, leerlingen en studenten moeten een grotere rol spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen	10	50	24	12	3	1

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO

7. Actuele onderwerpen

++:	Helemaal mee eens	-:	Mee oneens
+	Mee eens	--:	Helemaal mee oneens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	?:	Weet niet

7.1. Veiligheidsbeleid

Veiligheidsbeleid: probleemleerlingen en geweldsincidenten

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
Voor leerlingen die ernstige problemen blijven veroorzaken op school moet er een oplossing buiten het onderwijs worden gezocht	2005	33	44	10	8	3	3
	2006	43	38	9	7	1	3
Scholen moeten worden verplicht om geweldsincidenten aan ouders te melden	2005	61	36	1	0	0	1
	2006	63	31	3	1	1	2

% ouders VO		++	+	+/-	-	--	?
Voor leerlingen die ernstige problemen blijven veroorzaken op school moet er een oplossing buiten het onderwijs worden gezocht	2004	53	35	4	5	2	1
	2005	46	41	6	4	2	1
	2006	45	39	7	5	1	2
Scholen moeten worden verplicht om geweldsincidenten aan ouders te melden	2005	56	39	3	1	0	1
	2006	56	37	5	1	1	1

7.2. Bijzondere scholen

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
Bijzondere scholen moeten net als openbare scholen iedere leerling aannemen	2005	24	47	12	11	3	3
	2006	24	42	12	13	4	6
	2007	19	42	15	11	7	6
Islamitische scholen hebben evenveel bestaansrecht als andere bijzondere scholen	2005	10	32	22	19	10	6
	2006	11	34	21	16	13	6
	2007	10	33	22	16	14	6
Alle openbare scholen zouden leerlingen in de gelegenheid moeten stellen godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk onderwijs te volgen.	2005	10	31	21	22	12	3
	2007	17	37	21	11	7	7
	2008	15	45	19	13	6	2
Ik vind het belangrijk dat mijn kind onderwijs volgt op een school waar kinderen van verschillende culturen zitten	2008	16	45	24	11	3	2

% Ouders		PO						VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Bijzondere scholen moeten net als openbare scholen iedere leerling aannemen	2005	20	42	17	14	5	2	23	41	15	14	5	2
	2006	18	49	11	12	7	3	19	48	15	10	6	2
	2007	16	42	16	16	6	5	19	45	15	12	6	2
Islamitische scholen hebben evenveel bestaansrecht als andere bijzondere scholen	2005	14	35	22	166	10	3	16	32	24	15	11	3
	2006	8	34	25	15	15	3	10	31	23	22	13	2
	2007	10	32	28	14	11	4	7	38	26	15	10	3
Alle openbare scholen zouden leerlingen in de gelegenheid moeten stellen godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk onderwijs te volgen.	2008	6	31	27	21	14	2	5	29	30	17	15	4
	2007	13	44	19	13	8	4	12	37	25	15	9	1
	2008	13	39	24	17	5	22	6	42	27	13	8	4

Ik vind het belangrijk dat mijn kind onderwijs volgt op een school waar kinderen van verschillende culturen zitten	2008	11	36	32	13	8	1	9	40	35	10	2	4
--	-------------	----	----	----	----	---	---	---	----	----	----	---	---

7.3. Zwarte scholen

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?						
Om de vorming van 'zwarte' scholen tegen te gaan, zou ik bereid zijn mijn kind naar een andere school te brengen dan ik eigenlijk zou willen	2005	7	20	21	29	18	6						
	2006	6	16	19	31	15	12						
	2007	8	19	20	25	17	11						
% Ouders		PO						VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om de vorming van 'zwarte' scholen tegen te gaan, zou ik bereid zijn mijn kind naar een andere school te brengen dan ik eigenlijk zou willen	2005	3	13	18	31	29	5	3	16	20	31	24	6
	2006	1	8	15	35	35	5	3	13	24	36	19	6
	2007	5	10	19	36	26	5	3	14	26	33	18	6

7.4 Eindtoets basisonderwijs

% Nederlanders	2006						2007					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Een eindtoets op de basisschool is belangrijk voor een goed advies voor de schoolkeuze voor het voortgezet onderwijs	7	30	31	22	6	4	13	36	25	15	6	5
Een eindtoets is een goed middel om resultaten van basisscholen te vergelijken	5	38	26	20	6	5	-	-	-	-	-	-
Het afnemen van een eindtoets leidt tot te veel stress bij de leerlingen en de ouders	16	32	22	20	5	6	-	-	-	-	-	-
Basisscholen kunnen ook zonder een eindtoets een goed advies aan hun leerlingen geven over de schoolkeuze voor het voortgezet onderwijs	23	48	13	8	2	6	-	-	-	-	-	-

Een eindtoets voor taal en rekenen moet verplicht worden voor elke basisschool	-	-	-	-	-	-	23	46	13	9	4	4
--	---	---	---	---	---	---	----	----	----	---	---	---

% Ouders		PO						VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Een eindtoets op de basisschool is belangrijk voor een goed advies voor de schoolkeuze voor het voortgezet onderwijs	2006	5	29	31	26	8	2	3	24	30	33	8	2
	2007	12	37	22	21	7	1	7	35	25	23	8	1
Een eindtoets is een goed middel om resultaten van basisscholen te vergelijken	2006	3	40	23	23	9	2	5	39	21	26	8	2
Het afnemen van een eindtoets leidt tot te veel stress bij de leerlingen en de ouders	2006	13	38	20	20	5	3	16	36	20	23	5	1
Basisscholen kunnen ook zonder een eindtoets een goed advies aan hun leerlingen geven over de schoolkeuze voor het voortgezet onderwijs	2006	22	51	12	9	2	2	25	53	11	7	2	1
Een eindtoets voor taal en rekenen moet verplicht worden voor elke basisschool	2007	22	43	16	13	5	1	19	42	18	15	5	1

7.4. Buitenschoolse opvang

% ouders		PO		VO	
		Ja	Nee	Ja	Nee
Maakt u op dit moment gebruik van buitenschoolse opvang voor uw kind	2006	14	86	1	99
	2007	18	82	-	-
Heeft u vorig jaar gebruikgemaakt van buitenschoolse opvang voor uw kind	2006	-	-	-	-
	2007	18	82	-	-

% ouders 2006	PO				VO			
	Dan wel	Meer dan nu	Even-veel	Nee	Dan wel	Meer dan nu	Even-veel	Nee
Indien de school van uw kind buitenschoolse opvang zou coördineren zou u hier dan gebruik van maken	10	4	12	74	3	-	1	96

% Nederlanders & % Ouders			Ouders en leerlingen	School	Overheid	Bedrijfsleven	Weet niet
Wie is primair verantwoordelijk voor buitenschoolse opvang	Nederlanders	2006	36	11	44	6	3
		2007	38	11	41	8	2
		2008	32	19	45	3	-
	Ouders PO	2006	31	18	45	5	1
		2007	29	17	50	3	0
		2008	23	30	46	1	-
	Ouders VO	2006	35	10	48	6	1
		2007	36	14	44	6	0
		2008	34	18	43	4	-

7.5. Criteria schoolkeuze

% ouders 2006	PO		VO	
	Meest belang-rijk	Totaal % ge-noemd	Meest belang-rijk	Totaal % ge-noemd
Kwaliteit/imago school (goed aangeschreven staan)	24	58	22	67
Afstand van de school tot huis	21	65	6	39
Sfeer op de school	14	69	9	64
Kerkelijke of levensbeschouwelijke overtuiging van de school	12	29	6	18
Onderwijsvisie/pedagogische aanpak	9	25	5	15
Vriendjes/familie die naar de school gingen/al op de school zaten	5	30	4	26
Verhouding tussen het aantal autochtone/ allochtone leerlingen	4	21	3	14
Voorkeur van het kind voor een bepaalde school	4	11	35	68
WachtlIJst voor de school	3	10	2	8
De mate van betrokkenheid van ouders bij de school	2	29	1	15
Omvang van de school	2	39	4	34
Weet niet	1	1	2	3

7.6. Ouderbetrokkenheid

% Ouders		PO						VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Scholen functioneren veel beter als ze meer overleggen met ouders	2006	7	35	42	11	1	3	3	31	46	14	2	3
	2007	10	35	36	15	2	2	6	31	39	19	2	3
	2008	10	54	27	6	1	2	8	43	38	7	1	4
Ouders hebben te weinig verstand van zaken om zich met het schoolbeleid te bemoeien	2006	3	23	30	36	8	1	4	28	32	27	7	1
	2007	6	21	29	36	7	1	3	29	33	30	5	1
	2008	3	17	31	40	9	1	2	20	40	28	7	3
Ik vind dat ouders zich alleen met praktische zaken moeten bemoeien, niet met het beleid	2006	7	37	19	31	6	1	5	42	29	18	3	2
	2007	8	33	27	26	5	1	6	39	27	26	2	1
	2008	3	25	32	32	6	1	4	33	29	27	4	3
Ik vind dat ouders meer inspraak moeten krijgen op school	2006	3	20	48	26	2	2	3	14	52	25	3	2
	2007	3	20	44	28	3	2	2	23	49	21	3	2

7.7. Onderwijstijd

% Nederlanders							
		++	+	+/-	-	--	?
Het (middelbaar) beroepsonderwijs biedt voldoende verplichte onderwijstijd aan (totaal van lessen, begeleidingsuren en dergelijke)	2006	5	28	28	15	4	21
	2007	4	28	26	14	5	23
	2008	2	31	29	15	2	20
Het hoger onderwijs biedt voldoende verplichte onderwijstijd aan (totaal aan colleges, begeleidingsuren en dergelijke)	2007	3	26	21	16	5	29
	2008	2	33	25	14	3	22

% Ouders		<i>PO</i>						<i>VO</i>					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
De school van het kind biedt voldoende onderwijstijd	2006	24	62	7	3	-	3	11	64	14	8	1	1
	2007	25	59	8	7	1	1	9	59	15	15	3	1
	2008	19	65	10	4	0	2	9	61	16	10	1	3
De school van het kind informeert aan het begin van het schooljaar voldoende over het aantal ingeroosterde uren onderwijstijd	2006	25	57	8	4	3	3	15	61	12	9	2	1

7.8. Beoordeling kwaliteit leraren/docenten

++	Helemaal mee eens	+/-	Noch mee eens, noch mee oneens	--	Helemaal mee oneens
+	Mee eens	-	Mee oneens	?	Weet niet

De volgende vragen gaan over kwaliteiten van leraren in het basisonderwijs. In hoeverre bent u het eens met deze stellingen?

		Nederlanders PO						Ouders PO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Leraren in het basisonderwijs weten goed hoe ze kennis en vaardigheden aan leerlingen kunnen overdragen	2007	6	43	35	3	-	13	4	63	24	4	-	5
	2008	5	47	38	5	1	5	5	62	28	4	0	1
Leraren in het basisonderwijs kunnen leerlingen goed motiveren	2007	2	40	37	8	0	13	3	61	28	4	-	4
	2008	4	43	40	6	0	7	5	51	35	6	1	1
Leraren in het basisonderwijs hebben voldoende vakkennis (kennis van de vakken waarin ze lesgeven)	2007	3	41	38	5	1	13	3	58	26	7	0	6
	2008	7	40	35	10	1	7	7	58	27	6	0	2
Leraren in het basisonderwijs zijn voldoende opgeleid om hun vak goed uit te oefenen	2007	6	35	38	9	-	12	2	63	24	5	0	5
	2008	3	45	32	12	1	6	5	59	24	8	0	3
Leraren in het basisonderwijs kunnen goed met ouders omgaan	2007	3	31	46	6	2	13	2	52	36	7	0	3
	2008	3	34	48	7	0	7	3	45	42	8	1	1

Leraren in het basisonderwijs kunnen goed met kinderen omgaan	2007	4	47	36	2	-	12	7	66	21	3	0	3
	2008	6	52	32	5	0	5	10	62	22	6	0	1

De volgende vragen gaan over kwaliteiten van leraren in het voortgezet onderwijs. In hoeverre bent u het eens met deze stellingen?

		Nederlanders VO						Ouders VO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Leraren in het voortgezet onderwijs weten goed hoe ze kennis en vaardigheden aan leerlingen kunnen overdragen	2007	3	31	40	6	1	19	1	43	44	6	2	3
	2008	5	38	44	6	0	6	1	41	40	10	0	7
Leraren in het voortgezet onderwijs kunnen leerlingen goed motiveren	2007	1	22	41	16	1	19	2	28	51	13	3	2
	2008	4	23	50	16	1	6	2	28	47	14	2	7
Leraren in het voortgezet onderwijs hebben voldoende vak-kennis	2007	1	42	33	6	1	17	3	60	26	5	0	5
	2008	4	46	34	10	-	7	2	57	29	4	0	7
Leraren in het voortgezet onderwijs zijn voldoende opgeleid om hun vak goed uit te oefenen	2007	2	36	34	8	1	19	3	45	38	9	1	4
	2008	4	40	40	9	-	6	2	48	36	6	0	8
Leraren in het voortgezet onderwijs kunnen goed met ouders omgaan	2007	1	16	49	9	2	22	2	25	57	9	3	3
	2008	2	26	47	14	1	9	1	32	50	10	0	6
Leraren in het voortgezet onderwijs kunnen goed met kinderen omgaan	2007	2	23	44	10	2	19	3	34	52	6	2	3
	2008	3	33	48	9	1	6	1	36	48	9	0	6

De volgende vragen gaan over kwaliteiten van leraren* in het middelbaar/ hoger beroepsonderwijs.
In hoeverre bent u het eens met deze stellingen?

		Nederlanders MBO						Nederlanders HO					
		++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Leraren in het .... onderwijs weten goed hoe ze kennis en vaardigheden aan studenten kunnen overdragen	2007	2	35	34	9	0	19	3	25	39	13	1	20
	2008	1	42	35	6	1	15	1	42	35	9	1	11
Leraren in het .... onderwijs kunnen studenten goed motiveren	2007	4	21	37	18	2	19	2	20	39	14	1	24
	2008	1	23	45	14	0	16	2	23	49	12	1	12
Leraren in het .... onderwijs hebben voldoende vakkennis (kennis van de vakken waarin ze lesgeven)	2007	2	45	24	11	1	18	1	37	27	12	0	23
	2008	3	51	22	8	0	15	4	51	30	5	0	10
Leraren in het .... onderwijs zijn voldoende opgeleid om hun vak goed uit te oefenen	2007	2	32	35	11	2	19	1	31	30	15	2	22
	2008	4	47	26	8	1	16	3	41	31	11	1	13
Leraren in het ....onderwijs kunnen goed met studenten omgaan	2007	2	19	46	13	2	19	1	20	42	10	2	26
	2008	2	31	44	7	0	13	3	26	53	6	0	13

* Bij de stellingen over het HO werd er over 'docenten' gesproken i.p.v. over leraren.

7.9. Personeelsbeleid leraren

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
Het is goed dat er steeds meer mogelijkheden zijn voor het opleiden van onderwijspersoneel binnen de school	2005	18	61	14	2	1	5
	2006	17	63	12	2	-	6
Het is een goede zaak dat leraren naar prestatie worden beloond	2005	12	38	21	19	6	3
	2006	15	39	23	16	4	4
	2008	13	46	21	16	3	2
Alleen leraren die zich regelmatig laten bijscholen komen in aanmerking voor salarisverhoging	2008	15	50	21	12	1	1

7.9.1. *Maatregelen om het tekort aan leraren tegen te gaan*

Gemiddelde positie in de rangorde van maatregelen om het tekort aan leraren tegen te gaan.

Gemiddelde 2007*	<i>Nederlanders</i>	<i>Ouders PO</i>	<i>Ouders VO</i>
Studenten die de opleiding nog niet hebben afgerond alvast voor de klas zetten	4,2	4,4	4,5
De belastingen verhogen zodat hogere salarissen kunnen worden betaald	4,8	5,0	4,6
Meer mogelijkheden bieden voor het opleiden van onderwijspersoneel binnen de school	2,9	2,8	2,9
Het beroep van leraar aantrekkelijker maken door meer carrièreperspectief te bieden	2,6	2,4	2,3
De werkdruk van leraren verminderen	3,2	3,5	3,3
Meer studenten trekken voor lerarenopleidingen	3,2	2,9	3,2

* *Hoe lager de gemiddelde rangorde des te belangrijker werd de maatregel gevonden*

7.9.2. Maatregelen om de kwaliteit van leraren te verbeteren

In 2007: gemiddelde positie in de rangorde van maatregelen om om de kwaliteit van leraren te verbeteren

In 2008: positie in de rangorde

Gemiddelde 2007*		Nederlanders		Ouders PO		Ouders VO	
Leraren moeten hun vakkennis bijhouden	2007	2,8	1	2,7	1	2,7	1
	2008		1		1		1
Er moet meer aandacht worden besteed aan taal- en rekenkennis van studenten op de lerarenopleiding	2007	3,1	3	3,0	2	3,3	3
	2008		2		3		3
Leraren moeten geregeld op hun kwaliteiten worden getoetst	2007	3,0	2	2,7	1	2,8	2
	2008		3		2		2
Toelatingseisen voor lerarenopleidingen moeten strenger worden	2007	3,9	5	4,2	4	4,0	5
	2008		4		5		4
De lerarenopleiding moet worden verlengd zodat er meer tijd is voor het opdoen van de vereiste kennis en vaardigheden	2007	3,7	4	3,7	3	3,6	4
	2008		5		4		5
Het aantal leraren met een universitaire opleiding moet groter worden	2007	4,5	6	4,7	5	4,5	6
	2008		6		6		5

* Hoe lager de gemiddelde rangorde des te belangrijker werd de maatregel gevonden

7.10. Studiefinanciering

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
Studenten in het hoger onderwijs moeten zelf meer aan hun studie betalen dan studenten aan een middelbare beroepsopleiding	2004	4	24	23	33	12	5
	2005	4	25	20	30	12	9
	2006	3	23	24	28	10	12
De studiefinanciering is in Nederland goed geregeld	2004	2	31	21	22	6	18
	2005	3	33	22	21	5	16
	2006	3	32	26	18	4	18
	2007	6	35	24	15	3	18
	2008	5	34	25	18	4	14

7.11. Kwaliteitsniveaus en prestatieafspraken

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
Instellingen in het hoger onderwijs moeten op hun prestaties afgerekend kunnen worden	2004	13	50	19	6	7	11
	2005	10	47	17	11	3	12
	2006	8	43	21	12	1	14
Het is een goede zaak dat er binnen het hoger onderwijs opleidingen van verschillende kwaliteitsniveaus ontstaan	2004	6	51	18	14	3	8
	2005	6	49	17	14	4	11
	2006	6	43	19	16	4	12
	2008	7	50	18	13	2	10
Voor het realiseren van verschillende kwaliteitsniveaus in het hoger onderwijs mogen instellingen aanvullende eisen stellen voor de toelating van studenten	2004	7	55	19	9	2	8
	2005	7	47	17	13	4	11
	2006	6	49	18	12	3	12
	2007	5	46	20	8	1	20
Voor het realiseren van verschillende kwaliteitsniveaus in het hoger onderwijs mogen instellingen variëren in de hoogte van het collegegeld	2004	3	27	20	30	9	11
	2005	4	30	20	27	8	10
	2006	4	22	24	28	8	15

7.12. Studiehouding studenten

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
Van studenten mag worden verwacht dat zij zich inzetten voor maximale studieresultaten in plaats van maar net een voldoende halen	2005	23	51	15	7	0	4
	2006	23	50	14	6	1	5
	2008	25	52	12	5	0	6
Studenten moeten 40 uur per week besteden aan hun studie	2005	8	31	32	19	3	7
	2006	10	35	28	16	2	8
Het is goed als studenten naast hun studie een bijbaan hebben	2005	10	53	23	7	2	5
	2006	10	54	21	9	1	6
Het is goed als studenten meer collegegeld moeten betalen wanneer ze langer over hun studie doen	2005	16	43	15	16	5	5
	2006	17	44	16	14	4	6
	2007	14	43	16	13	4	10
De werkdruk van studenten is te hoog	2004	4	21	28	23	4	21
	2005	2	14	28	30	7	19
	2006	2	10	26	34	6	22
	2008	3	11	28	36	7	17
Opleidingen in het hoger onderwijs besteden voldoende individuele aandacht aan studenten wanneer het gaat om studiebegeleiding	2004	1	17	29	21	3	29
	2005	1	18	26	23	3	29
	2006	2	17	27	21	4	29
Studenten in Nederland houden bij het kiezen van de studie voldoende rekening met de kansen op de arbeidsmarkt	2006	2	20	30	27	4	18
	2007	1	23	27	22	4	23
	2008	3	25	27	25	4	16

7.13. Concurrentiepositie van de Nederlandse economie

Om de Nederlandse economie concurrerend te houden ...

% Nederlanders		++	+	+/-	-	--	?
...moeten er meer hoog opgeleiden komen	2004	9	35	37	14	1	6
	2005	9	31	32	17	1	9
	2006	12	31	30	15	2	9
	2008	14	40	27	8	1	11
...moet Nederland excellente opleidingen hebben	2004	12	42	27	10	2	8
	2005	14	39	25	11	1	10
	2006	15	38	26	9	2	10
	2007	21	43	20	5	1	10
	2008	18	43	21	5	1	12

7.14. Aantal managers in het onderwijs

Wat vindt u van het aantal managers in verhouding tot het aantal leraren/docenten in het middelbaar beroepsonderwijs/ hoger onderwijs?

% Nederlanders 2007	MBO				HO			
	Goed	Te veel	Te weinig	Weet niet	Goed	Te veel	Te weinig	Weet niet
Het aantal managers in verhouding tot het aantal leraren/docenten is	4	42	4	49	4	43	3	50

7.15. Kwalificatieplicht

++:	Heel belangrijk	--:	Onbelangrijk
+	Belangrijk	?:	Weet niet
+/-:	Noch belangrijk, noch onbelangrijk		

Hoe belangrijk vindt u het ...

% Nederlanders 2007	++	+	+/-	-	--	?
...dat de overheid probeert ervoor te zorgen dat het opleidingsniveau van jongeren in Nederland hoger wordt?	31	47	12	4	1	5
...dat de overheid jongeren tot hun 18 ^e verjaardag gaat verplichten om te proberen een diploma van mbo-2, havo of vwo te halen?	30	44	12	6	5	6

% Ouders 2007	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
...dat de overheid probeert ervoor te zorgen dat het opleidingsniveau van jongeren in Nederland hoger wordt?	32	49	12	4	2	1	28	51	11	7	2	0
...dat de overheid jongeren tot hun 18 ^e verjaardag gaat verplichten om te proberen een diploma van mbo-2, havo of vwo te halen?	27	44	16	9	3	2	30	46	11	8	4	1

7.16. Gratis schoolboeken

%	Burgers											
	++	+	+/-	-	--	?						
Het is een goede zaak dat schoolboeken in het voortgezet onderwijs gratis worden	38	34	13	9	4	1						
	Ouders PO					Ouders VO						
	+	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
	68	21	7	2	1	1	52	28	10	6	2	1

7.17. Continurooster

%	Ouders PO					
	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat scholen een continurooster hebben waarbij alle kinderen in de middagpauze op school blijven	20	26	26	16	9	3

7.18. Maatschappelijke stage

Heeft uw kind op school al een maatschappelijke stage gelopen?

%	Ouders VO
Ja	19
Nee	78
Weet niet	3

Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan de voorbereiding op stages en de begeleiding tijdens stages?

%	Ouders VO
Ja, voldoende	49
Nee, onvoldoende	13
Weet niet	38

++   *zeer grote bijdrage*   +/-   *geen grote, geen kleine bijdrage*   --   *zeer kleine bijdrage*
 +   *grote bijdrage*   -   *kleine bijdrage*   ?   *weet niet*

% Ouders	VO					
	++	+	+/-	-	--	?
In hoeverre denkt u dat de maatschappelijke stage een bijdrage levert aan de sociale vaardigheden van de leerling?	8	50	25	11	2	4
In hoeverre denkt u dat de maatschappelijke stage een bijdrage levert aan de maatschappelijke ontwikkeling van de samenleving?	6	39	30	12	8	5
% Burgers	burgers					
	++	+	+/-	-	--	?
In hoeverre denkt u dat de maatschappelijke stage een bijdrage levert aan de sociale vaardigheden van de leerling?	11	52	22	10	3	2
In hoeverre denkt u dat de maatschappelijke stage een bijdrage levert aan de maatschappelijke ontwikkeling van de samenleving?	8	46	24	12	6	3

7.19. Taal

++ *helemaal mee eens*   +/- *noch mee eens, noch mee oneens*   -- *helemaal mee oneens*
 + *mee eens*   - *mee oneens*   ? *weet niet/geen mening*

%	% Burgers						% PO ouders					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Een eindtoets voor taal en rekenen moet verplicht worden voor elke basisschool	30	45	9	9	5	1	28	45	15	8	3	1
Lezen, schrijven en rekenen zijn de belangrijkste vaardigheden die een basisschool aan elke leerling moet leren	47	44	5	3	0	0	43	45	7	4	0	0
De overheid moet precies vastleggen wat kinderen aan het eind van de basisschool moeten kennen en kunnen op het gebied van taal en rekenen	23	49	17	8	2	1	24	51	18	5	1	2
Kinderen met een taalachterstand moeten in groep 1 en 2 van de basisschool extra taalonderwijs krijgen	37	52	6	4	1	0	36	50	8	2	2	1

8. Mediagebruik

Voorheen: Hoe vaak leest u in de krant artikelen over onderwijs?

Vanaf 2004: Hoe vaak volgt u in de media (radio, TV, kranten en Internet) berichten over onderwijs?

%	Nederlanders										Ouders									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Altijd	22	21	24	28	8	7	13	11	11	12	22	32	21	34	13	7	15	10	13	10
Meestal wel	44	43	39	35	53	35	44	45	44	42	52	46	44	43	64	45	53	52	52	51
Soms	23	23	25	29	35	49	38	36	39	40	19	15	27	19	21	42	29	28	33	37
Nooit	10	7	5	7	4	7	4	5	6	6	6	3	4	3	1	3	3	1	2	3
Weet niet	0	6	7	2	1	2	2	2	0	-	0	4	5	1	0	3	0	9	0	-

Waarvan krijgt u de meest bruikbare informatie van wat er op scholen gebeurt?

%	Nederlanders									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Media (TV, radio of kranten)	43	42	45	38	25	69	67	67	63	18
Eigen waarneming en ervaring	21	22	19	23	14	25	30	33	33	10
Gesprekken met bekenden	30	31	29	32	13	28	32	32	34	2
Internet	*	1	1	1	0	3	6	8	9	-
Via school	*	*	*	*	*	*	3	6	2	18
Anders	2	4	6	6	5	1	6	2	2**	6
Geen opgave	2	1	1	2	44	4	3	2	2	-

%	Ouders									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Media (TV, radio of kranten)	27	25	26	23	37	68	69	63	58	24
Eigen waarneming en ervaring	42	53	52	45	35	38	36	52	48	14
Gesprekken met bekenden	20	16	12	19	9	17	18	22	23	-
Internet	*	1	1	2	1	5	7	12	4	-
Via school	*	*	*	*	*	*	4	13	2	32
Anders	10	5	9	10	5	1	3	1	4**	11
Geen opgave	1	0	0	0	13	3	2	0	0	-

* niet van toepassing.

** deze score wijkt af van de score in de tabellenbijlage uit de onderwijsmeter 2007 omdat hier de open antwoorden bij de categorie 'anders' zijn gevoegd.

Herkenbaarheid beeld in de Media

+:	Ja, het beeld in de media is heel herkenbaar, dat stemt overeen met wat ik zelf op de school van mijn kinderen zie
+/-:	Soms wel/soms niet
-:	Nee, het beeld in de media is niet herkenbaar, de situatie op de school van mijn kind is heel anders
?:	Weet niet/geen mening

%Ouders 2007	PO				VO			
	+	+/-	-	?	+	+/-	-	?
Is het beeld dat in de media wordt gegeven van het onderwijs herkenbaar als u kijkt naar hoe het gaat met de school van uw kind(eren)	7	57	26	10	12	61	14	13

9. Achtergrondkenmerken

Leeftijd

%	Nederlanders										Ouders									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
18 t/m 29 jaar	23	24	20	13	19	20	19	20	19	15	2	1	3	2	2	1	2	1	2	4
30 t/m 39 jaar	20	21	21	18	21	22	22	21	21	18	38	34	30	30	28	26	33	33	29	29
40 t/m 49 jaar	19	20	19	21	21	20	20	20	19	20	51	54	55	56	49	52	49	51	52	50
50 t/m 59 jaar	17	14	16	21	16	19	17	16	18	17	8	10	11	12	19	19	14	14	16	10
60 jaar en ouder	21	21	23	26	20	20	21	21	22	14	1	1	1	0	1	2	1	1	0	4
Geen opgave	0	0	0	0	0	0	1	2	2	-	0	0	1	0	1	0	0	0	0	-

Geslacht

%	Nederlanders										Ouders									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Man	51	49	49	43	50	48	50	49	49	49	38	36	39	38	47	48	47	47	47	47
Vrouw	49	51	51	57	50	52	50	51	51	51	62	64	61	62	53	52	53	53	53	53

Werkt u in het onderwijs, of heeft u de afgelopen 5 jaar in het onderwijs gewerkt?

% Nederlanders	2004	2005	2006	2007	2008
Ja	8	9	11	9	9
Nee	92	91	89	91	91

% Ouders	2004			2005		2006		2007		2008	
	PO	VO	MBO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO
Ja	6	6	9	8	12	9	10	7	9	8	12
Nee	94	94	91	92	88	91	90	93	91	92	88

In welk schooltype zit uw kind?

%	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Ouders VO	Ouders VO	Ouders VO	Ouders VO	Ouders VO	Ouders VO
VMBO	56	48	47	45	44	50
HAVO	17	21	23	23	24	22
VWO	19	22	25	25	26	21
Schooltype nog niet gekozen (brugklas/ basisvorming)	6	9	5	7	6	8
Geen opgave	2	4	1	1	0	0

In welke groep zit uw kind momenteel?

% 2007	Ouders PO	% 2008 Ouders PO
groep 1	8	13
groep 2	10	12
groep 3	12	12
groep 4	12	16
groep 5	11	13
groep 6	17	15
groep 7	17	15
groep 8	14	5
Geen opgave	1	0

Hoe hoog is uw totale netto inkomen per maand (indien tweeverdieners netto-inkomen beide partners)?

%	Nederlanders					Ouders				
	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Lager dan € 1.750 per maand	31	32	37	31	29	18	20	20	17	12
Tussen de € 1.750 en € 2.750 per maand	26	33	31	31	34	37	38	39	38	36
Hoger dan € 2.750 per maand	15	16	15	17	18	22	21	22	27	31
Wil ik niet zeggen/ weet ik niet	17	17	17	21	17	22	18	19	17	20
Geen opgave	11	2	0	0	2	1	3	0	0	0

%	Nederlanders	Ouders
	2008	2008
beneden modaal	30	24
modaal	28	31
boven modaal	31	38
weet niet/wil niet zeggen	11	7

Waar zijn uw ouders geboren?

%	Nederlanders									Ouders								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Nederland	89	90	90	93	92	93	91	93	85	90	90	90	94	94	81	81	82	77
2. Middellandse Zee landen (Marokko, Turkije, Tunesië etc.)		0,4	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	3		1,3	1,4	0,2	0,0	7,8	0,2	0	5
3. Suriname en Nederlandse Antillen		2,0	1,3	0,4	0,2	0,1	0,9	0,2	1		2,5	2,1	0,4	0,1	5,7	0,2	2,5	2
4. Europa, Australië, Noord-Amerika (Canada en VS)		4,8	3,6	1,0	0,7	1,0	1,7	0,6	1		3,6	2,9	0,5	0,3	0,6	2,9	7,5	2
5. Afrika, Azië, Zuid- en Midden-Amerika		2,3	3,5	0,8	0,4	0,4	0,6	0,6	2		2,5	3,3	0,8	0,1	0,6	1,1	1,3	2
Combinatie 1-5		0,4	0,1	2,4	4,2	3,5	3,1	4,2	10		0,1	0,1	3,0	2,7	3,6	10,9	11,0	14
Geen opgave		-	-	2	1,7	2,1	2,1	1,8			-	-	1	2,3	0,5	3,7	0,6	

Tot welke kerkelijke of levensbeschouwelijke groepering rekent u zichzelf?

%	Nederlanders										Ouders									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rooms-katholiek	29	31	29	33	32	29	28	28	28	26	26	32	29	31	32	29	28	26	28	24
Nederlands-Hervormd	*	*	*	*	14	15	15	12	13	10	*	*	*	*	14	16	11	9	10	10
Protestants-christelijk	16	21	22	25	4	3	5	6	5	4	21	25	25	20	4	5	5	6	7	3
Gereformeerd	*	*	*	*	9	5	5	5	5	4	*	*	*	*	9	8	5	5	6	4
Islamitisch	1	2	1	1	0	0	0	0	0	3	2	2	2	2	0	0	8	0	1	3
Joods	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hindoeïstisch	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	3	0	1	0
Humanistisch	1	1	1	0	2	2	2	1	1	2	1	1	0	1	2	0	1	1	1	3
Geen enkele	48	41	42	37	35	42	39	41	41	46	44	36	40	43	35	39	36	40	43	47
Anders	5	4	4	3	2	4	4	4	4	5	5	3	3	2	2	3	3	4	4	5
Weet niet/geen opgave	1	1	0	1	2	2	2	2	2	0	1	1	1	0	2	3	0	9	0	-

* *niet van toepassing*

Hebt u voor de school van uw kind een voorkeur voor een bepaalde levensbeschouwelijke richting of maakt de richting niet uit?

% Ouders	PO										VO										MBO*	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2003	2004
Maakt niet uit	58	58	60	56	48	50	58	57	51	61	64	67	65	68	68	65	71	63	51	76	75	72
Wel een voorkeur	41	42	40	44	52	50	42	43	49	39	36	32	35	32	31	35	29	19	30	24	24	28
Geen opgave	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	1	3	1	18	0	0	1	4

* *Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.*

Voor welke school zou u kiezen, als de kwaliteit en de afstand tot de school gelijk zouden zijn?

% Ouders	PO										VO										MBO*	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2003	2004
Openbaar	20	21	21	19	23	28	20	19	23	15	19	20	20	20	27	31	26	20	26	21	23	22
Algemeen Bijzonder (neutraal bijzonder)	1	2	2	4	2	2	3	3	4	8	1	0	4	7	2	2	2	1	7	1	3	8
Protestants Christelijk	36	44	42	40	35	37	32	36	35	35	50	47	41	42	41	35	39	49	35	31	48	42
Gerefor- meerd	*	*	*	*	8	3	6	10	5	5	*	*	*	*	11	11	8	5	8	10	15	10
Rooms- katholiek	30	26	24	30	24	25	27	27	29	26	15	22	22	23	13	13	15	15	19	19	8	15
Islamitisch	1	1	0	1	0	0	5	0	0	2	2	0	0	1	0	0	2	0	0	2	0	0
Joods	0	1	0	0	0	0	1	0	0	-	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3	0	0
Vrije school	2	1	1	1	4	1	3	0	3	3	3	2	1	3	2	5	4	4	3	8	0	1
Anders	9	7	9	6	2	5	4	3	2	6	9	9	12	4	5	3	1	6	2	5	1	2
Geen opga- ve	0	0	1	0	2	0	1	1	0	0	2	1	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0

* Uitsluitend in 2003 en 2004 voorgelegd aan ouders met een kind in het MBO.